

LIETUVIŲ
DIENOS

VILNIUJE NEPRIKAUSOMYBĖS LAIKAIS

LITHUANIAN DAYS
FEBRUARY, 1954

1954 M. VASARIO MEN.

TURINYS

CONTENTS

Vaclovas Sidzikauskas, NAUJI REIKALAVIMAI LAISVINIMO DARBE	3
VLIKui SUNYKTI PAGRINDO NĖRA, pasikaibėjimas su VLIKo pirm. M. Krupavičium	5
J. Gliuda, NELAUKTAS LAIŠKAS	8
D. Mickutė-Mitkienė, TEN IR ČIA; BUDĖJIMAS	9
St. Lušys, VLIKo ATSIRADIMAS IR DARBO PRADŽIA	9
J. P., LOS ANGELES LIETUVIAI	12
NAUJOS KNYGOS	16
PRACTICAL PATRIOTISM	17
GENERAL BARES LITHUANIA PLOT	18
FAMOUS LITHUANIAN ARCHITECT	20
EISENHOWER GREETES AMERICAN LITHUANIAN CONGRESS	20
LITHUANIANS MAKE NEWS	21
LITHUANIAN AFFAIRS IN THE U. S. PRESS	22

Juozas VITĖNAS	Vyr. Redaktorius / Editor-in-Chief
Leonardas VALIUKAS	Vyr. Redaktoriaus Pavad. / Managing Editor
Milton C. STARK	Angliškos dalies redaktorius / Editor of English Section
Povilas PUZINAS	Redaktorius-dailininkas / Art Editor
Juozas KOJELIS	Literatūros sk. redaktorius / Literature Editor

Redaktoriai atskirose vietose / Assistant Editors — VL. ADOMAVIČIUS, Athol, Mass.; A. BAJORINAS, Toronto, Ont., Canada; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N. Y.; V. ROCEVIČIUS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, Brooklyn, N. Y.; A. VINGIS, Melbourne, Australia; V. VOLERTAS, Philadelphia, Pa.; V. ŽVIRZDYS, Madison, Wisc.

Antanas F. Skirius, leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS

Administratorius / Business Manager

Straipsniai, prie kurių yra pažymėtas autorius arba pridėti jo inicialai, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessarily those of the Editors.

Redakcijos ir administracijos adresas:
Address all Editorial and Subscription Mail to
9204 S. BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIF
Phone - PL. 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" yra sujungtos su "KALIFORNIJOS LIETUVIŲ"

"THE LITHUANIAN DAYS" is combined with "CALIFORNIA LITHUANIAN"

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn. / Published monthly, except July and August
Atskiro numerio kaina 45 centų Single Copy 45c

PRENUMERATA metams — \$4.00 bet kokiame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA \$10.00

SUBSCRIPTION \$4.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION \$10.00

Entered as Second Class Matter June 7, 1950 at Los Angeles, Calif. under the Act of March 3, 1879

This Month's Cover

Scene from Lithuanian Independence Day ceremonies in Vilnius, Lithuania, 1940 (before Soviet occupation), where elements of Lithuanian Army honored dead comrades. Photo by V. Augustinas

Back Cover

Lithuanian booth at International Festival, International Institute, Los Angeles, Calif. At the table Mrs. G. Raibys.

Photo by P. Gasparaitis

"LIETUVIŲ DIENŲ"
PLATINTOJAI

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Athol, Mass. — J. Benešiūnas
Baltimore, Md. — K. Bradūnas; A. Česonis
Boston, Mass. — Rev. J. Klimas; S. Minkus; A. J. Jokubaitis
Brockton, Mass. — F. Mandeikis; C. P. Jurgelun; K. Keblinskiene
Brooklyn, N. Y. — "Gabija"; J. Ginkus
Chicago, Ill. — A. Auširienė; J. Karvelis; A. Kartanas; S. Metricks; St. Penčyla; Shimkus; B. Urbonas; A. Valavičius; K. Babickas.
Cicero, Ill. — B. Stangenbergas
Cleveland, Ohio — "Dirva", V. Rocevičius
Detroit, Mich. — P. Polteraitis; "Neringa" Vl. Pauža; Al & Al's Confectionery.
E. Chicago, Ind. — E. Vilutis
Elizabeth, N. J. — P. Kudulis; A. Rudzitas
E. St. Louis, Ill. — A. Vaitkus
Grand Rapids, Mich. — J. Belinis
Harrison, N. J. — kun. kleb. L. Voiciekauskas.
Hartford, Conn. — J. Sekys; V. Nenortas.
Kearny, N. J. — J. Vaitkauskas
Kenosha, Wisc. — V. Gaidelis
Linden, N. J. — A. Liudvinaitienė.
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Miami, Fla. — Kun. A. Tamolunas; C. K. Braze
Newark, N. J. — K. Trečiokas
Omaha, Nebr. — J. Cicėnas; kun. L. Mus-teikis
Pittsburgh, Pa. — Ch. K. Pikiel; Pr. Žilionis
Philadelphia, Pa. — J. Karaška, K. Vidi-kauskas.
Providence, R. I. — K. Čiočys
Rochester, N. Y. — A. Sabaliauskas; V. Zmuidzinas; Tulip Variety Store - A. Beresnevičius
Shenandoah, Pa. — J. P. Mačiulis.
St. James, L. I., N. Y. — B. Čeponis
Waterbury, Conn. — V. Vaitkus, J. Gaidys.
Waukegan, Ill. — A. J. Sutkus.
Wilkes-Barre, Pa. — V. Ramanauskas; J. V. Stanislovaitis.
Worcester, Mass. — P. Pauliukonis; "Amerikos Lietuvos".

KANADOJE:
Bedford, P. Q. — V. Brilvicas
Edmonton, Alberta — V. Taraškevičius.
Hamilton, Ont. — J. Pleinys; E. Gumbelvičius.
Montreal, Que. — P. Rudinskas; J. Parojus
London, Ont. — K. Kudukis.
St. Catherines, Ont. — A. Dauginaitė
Sault-Ste-Marie, Ont. — V. Mockus
Sudbury, Ont. — V. Montvilas
Ottawa, Ont. — A. Paškevičius.
Port Colborne, Ont. — J. Skaistys
Toronto, Ont. — V. Aušrotas; J. Mažeika; A. Kuolas; J. Smolskis; "Tėviškės Žiburių" knygynas
Windsor, Ont. — O. Ražauskienė.
Winnipeg, Man. — S. Bujokas

ANGLIJOJE:
Kun. J. Kuzmickis, 21 Ann Pl., Bradford 5, Yorks;
D. Daunoraitė, 49 Thornton Ave., London W. 4.

AUSTRALIJOJE:
Vl. Balsys, Canberra, A. C. T.; L. Baltrūnas, Melbourne; L. Bartašius, North Geelong; kun. P. Butkus, Sydney; kun. P. Jautulis, Adelaide, S. A.; J. Rugelis, Sydney; J. Skirka, Cabramatta, N. S. W.

PIETŲ AMERIKOJE:
Kolumbija — K. Klastauskas, Medellin; J. Penčyla, Bogota.
Venezuela — Kun. A. Sabaliauskas, Caracas

LIETUVIŲ
DIENOS

Amerikos lietuvių veikėjų grupė susitinka Lietuvių Kongreso metu Chicagoje; iš kairės dešinėn: J. Brazaitis, Strikienė, A. Vaionis, adv. St. Bredes Jr., O. Zaiškienė, vysk. V. Brizgys, kan. dr. J. Končius, kun. dr. A. Deksnys, dr. P. Grigaitis ir Z. Juškevičienė.
Lithuanian American civic leaders meeting at the Lithuanian Congress in Chicago.

B. L. foto

NAUJI REIKALAVIMAI LAISVINIMO DARBE

VACLOVAS SIDZIKAUSKAS, New York, N. Y.

Mūsų iš seno nusistovėjusioje galvosenoje, labiausiai turbūt dėl to, kad žmogaus amžius yra labai ribotas, kalendoriniai metai atženkliną žymų žmogaus jo žemiškojo būsenoje išeitą etapą. Su senaisiais metais norime baigti mus kamavusias senąsias kariones. Viltimi spindinčiomis akimis norime praskrosti uždangą, už kurios slypi naujųjų metų paslaptis. Tačiau istoriškieji įvykiai nepaiso kalendorinių metų ribų, t. es jomis nesustoja.

Su susirūpinimu ir su viltimi naujųjų metų slenkstį peržengė ir visa mūsų tauta, visumoje paimta. Prasidėjusiųjų metų aritmetika verčia kiekvieną mūsų rimtai susimąstyti ir gal kaiką savo galvose norime reviduoti. Šiais metais minėsime 36-ąsias Lietuvos valstybės atkūrimo Vilniuje metines ir 31-ąsias Nemuno žiočių su Klaipėdos uostu susijungimo su kitomis Lietuvos žemėmis. Bet šie metai mums primins taip pat, kad greit sueis 14 metų, kai Sovietų Rusijos kariuomenė įsiveržė į Lietuvą ir nužudė jos laisvę; 13 metų, kai prasidėjo pirmieji masiniai lietuvių išvežimai į Sibirą; 11 metų, kai Lietuvos po grindyje susikūrė VLIKas; ir 10 metų, kai apie 100.000 lietuvių karo viesulo ir bolševikiškojo siaubo buvo išblokšti iš savo Tėvynės, gavinami vilties netrukus jom sugrįžti.

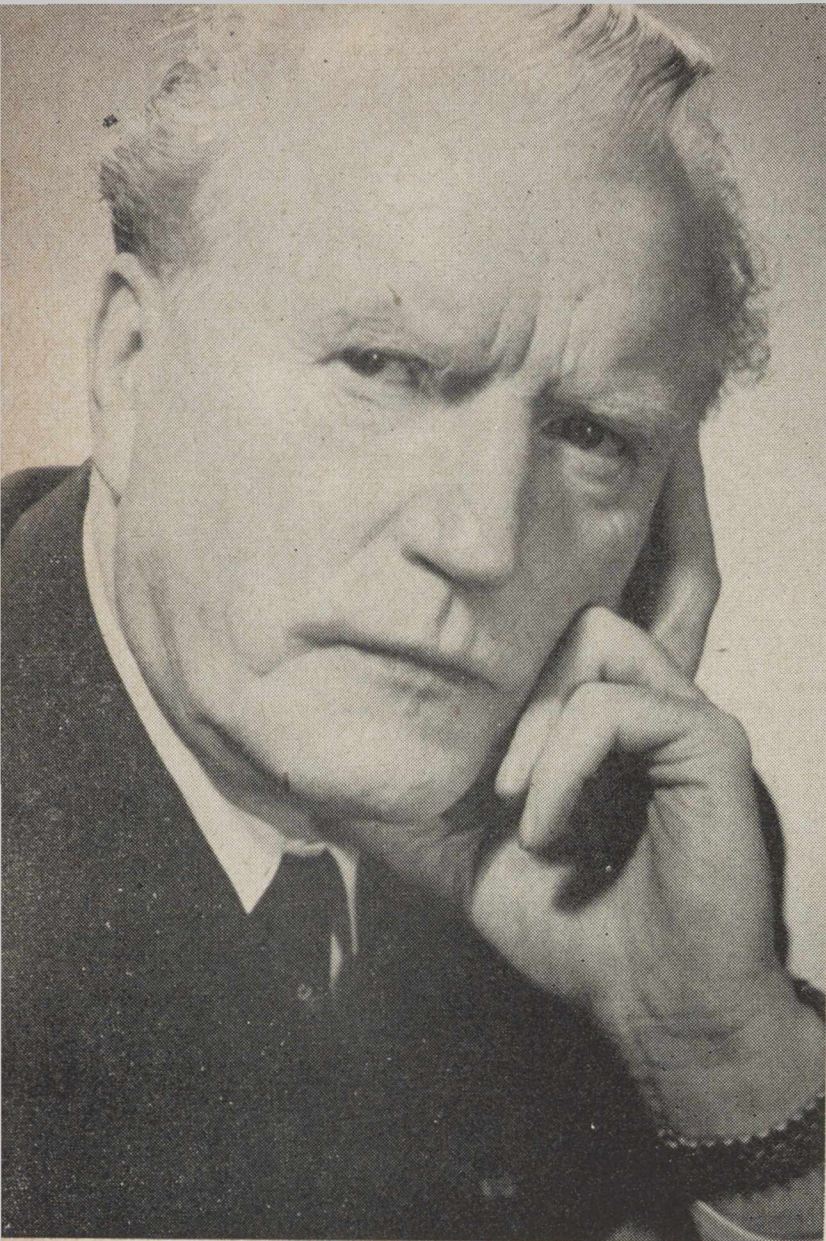
Nuo pat 1940 m. birželio mėn įvykių prieš lietuvių tautą atsistojo du milžiniški ir drauge istoriškai uždaviniai, būtent: *išlaisvinti iš Sovietų vergovės Lietuvos valstybę ir išsaugoti lietuvių tautinį potencialą*. Todėl šiais dviem požiūriais mes vertiname nueitą kelią, kai palydime senuosius metus, ir ypač kai minime Lietuvos valstybės atkūrimo sukaktį; per tų uždavinių prizmę stengiamės žvelgti ir į ateitį.

Kaikas yra linkęs lyginti mūsų šių dienų kovą dėl Lietuvos valstybės *išlaisvinimo* su 1918-1919 m. kovomis dėl Lietuvos valstybės *atkūrimo*. Jau vien toji aplinkybė, kad dabartinė kova tęsiasi 14 metų ir dar nematyti jos galo, kalba už tai, kad šių dienų kova yra sunkesnė ir aršesnė. Šiandien mūsų pozicijos yra geresnės už

tas, kurias turėjome 1918-1919 metais: de jure Lietuva yra nepriklausoma valstybė ir kaipo tokia visos eilės valstybių tebe pripažįstama, jos intelektualinis ir iš viso kultūrinis potencialas yra žymiai pranašesnis. Tebeveikia diplomatinės ir konsularinės Lietuvos atstovybės, daug reikšmės turi nepriklausomo valstybinio gyvenimo tradicijos. Jei tačiau 1918-19 metais apsigynėme patys vieni, be kiek didesnės kitų pagalbos, tai šių dienų taptautinėse sąlygose ir kitų tautų pavergtų Vidurio ir Rytų Europos valstybių išlaisvinimas didžiausia dalimi pareis nuo didžiųjų valstybių politikos ir jų tarpusavių santykių.

Lietuvos valstybės ir lietuvių tautos priešas šiandien yra Sovietų Rusija. Stalino išnykimas iš politinės scenos pereitų metų kovo pradžioje sukrėtė Lenino ir jo sukurtojo euraziškojo pastato pamatus. Po Stalino mirties prasidėjusi jo palikuonių kova dėl valdžios nėra baigta: galvos dar teberieda. Drauge su Berija Maskvoje sušaudytas ir Lietuvos laisvės duobkasys Dekanozovas bei vienas masinių deportacijų kaltininkas Merkuovas. Berijos iškilimo laikais pasireiškusi Sovietų vidaus ir užsienio politikos gairių keitimo tendencija su jo suėmimu išnyko. Malenkovo, Molotovo, Bulganino ir Chruščovo kvadraviratas pasuko sovietinį vežimą į Stalino pramintas vėžes, kad ir su kiek didesnio lankstumo niuansais. Esmėje Maskvos politika ir jos siekimai nepasikeitė. Užgrobtosios Europos dalies ji iš savo nagų geruoju neišleis.

Jei sovietiniame monolite atsirado plyšių ir reiškiasi kitos sovietinio režimo negerovės ir jei todėl Maskva stengiasi išlošti laiko, tai ne viskas gera ir laisvojo pasaulio dalyje. Kremliaus vadovaujamo pasaulio komunizmo puolimas yra globalinis. Jam atremti ir žmonijai gresiantį pavojų sunaikinti reikalinga globalinė laisvojo pasaulio strategija, reikalingas veiksmų ir tikslų vieningumas ir vieninga politinė vadovybė. Žmonijos laimei politinė ir moralinė laisvojo pasaulio

V. Sidzikauskas, New York, N. Y., Lietuvos Laisvės Komiteto pirm. Žiūr. jo str. 3 psl.

V. Sidzikauskas, New York, N. Y., Chairman of the Committee for a Free Lithuania with headquarters in New York City. (Read his article on Page 3).

V. Maželio foto

lio vadovybė yra šiandien JAV rankose. Prezidento rinkimo kampanijos metu ir pereinamųjų metų pradžioje pasikeitus šio krašto administracijai, Prezidentas Eisenhoweris ir Valstybės Sekretorius John Foster Dulles pakartotinai viešai skelbė *išlaisvinimo doktriną*. Tiek savo inauguracinėje kalboje 1953 m. sausio mėn., tiek savo istoriškose balandžio 16 d. kalboje, kurioje jis apibrėžė šio krašto valdžios taikos programą, Prezidentas Eisenhoweris įsakmiai pažymėjo, kad Vidurio ir Rytų Europos valstybių, jų tarpe ir Lietuvos, išlaisvinimas yra integralinė jų vedamos užsienio politikos dalis, taigi ir šaltojo karo su Sovietais likvidavimo viena sąlyga.

Kiek kitaip tie dalykai atrodo Vakarų Europoje, — Didžiojoje Britanijoje, Prancūzijoje ir Vakarų Vokietijoje. Kol ryškiai buvo jaučiamas sovietinis pavojus ir kol primygtinai buvo reikalinga medžiaginė JAV pagalba, tol ten buvo daugiau vieningumo, daugiau europinio solidarumo, daugiau noro stiprinti NATO (North Atlantic Treaty Organization) ir EDC (European Defense Community), funkcionaliniai ir politiškai jungti Europą. Tačiau vos tik Maskvos taikos ofenzyva spėjo sudaryti saugumo iliuziją, o Marshallo plano dėka išaugusi pramonė ėmė reikalauti naujų rinkų, neišsikiriant ir sovietiškos orbitos, Vakarų Europoje pradėjo reikštis abujumas kolektyvinei saugumo organizacijai,

neutralizmas, pradėjo rasti daugiau dirvos sovietų gudriai propaguojama neapykanta Amerikai, pradėjo reikštis nuogastavimas dėl Eisenhowerio - Dulleso laisvinimo politikos. Pereinamųjų metų gegužės 11 d. Didžiosios Britanijos premjeras W. Churchillis pasakė plačiai nuskambėjusią kalbą, kurioje jis siūlė pradėti pasikalbėjimus su Malenkovu ir tai be jokių Sovietų geros valios įrodymų, ir, be to, siūlė laiduoti Sovietams saugumą, 1925 m. Locarno pakto pavidalu. Neseniai pasibaigusioj Jungtinių Tautų sesijoj Prancūzijos užsienio reikalų viceministeris Maurice Schuman pasiūlė laiduoti dabartinės Europos sienas ir nevertoti jėgos joms pakeisti. Yra davinų teigti, kad ir Vakarų Vokietijos kancleris dr. K. Adenauer sutiktų laiduoti saugumą sovietams už Vokietijos apjungimo iliuziją. Taigi, Vakarų Europa, atrodo, būtų linkusi šiandien prie tam tikrų sąlygų sutikti su esamuoju status quo Europoje. Iki tam tikro laipsnio Vakarų Europos politinės nuotikos veikia ir šio krašto politiką. Ne be

Edeno įtakos Prezidento Eisenhowerio tiktai rezoliucija, naikinti Jaltos ir slaptus karo metu susitarimus, nukreipti prieš Rytų ir Vidurio Europos valstybių priklausomybę, atsidūrė Kongreso stalčiu Vakarų Europos politinių nuotaikų veikiamą šio krašto vyriausybės laisvinimo doktriną neteko pirmąsio spalvingumo bei religinio kumo. Labiau pradėta akcentuoti pavergtosios Europos dalies išlaisvinimas *taikiosiomis priemonėmis*. Tatai atsispindėjo ir Bermudų konferencijos komunikate, kuriame mus laukiantis posmas taip skamba: "Mes negalime priimti dabartinį Europos padalinimą kaip pateisinamą ir pastovų. Mes tikime, kad laisvinais bus surastos taikingos priemonės, galinčios Rytų Europos kraštus, kaip laisvas valstybes, vėl savo vaidmenį vaidinti laisvoje Europoje".

O ką lemia mums prasidėjusieji naujieji metai? Sausio 25 d. po ilgos pertraukos susirinko Berlyne JAV, D. Britanijos ir Prancūzijos (Perkelta į 8 psl.)

VLIKui SUNYKTI PAGRINDO NĖRA

PASIKALBĖJIMAS SU VLIKo PIRM. PREL. M. KRUPAVIČIUM

— Kaip vertinate JAV Kongreso priėmimą Kersteno rezoliucijos ir dabar vykdomus jo komisijos apklausinėjimus?

— Kersteno komisijos darbai vieni betarpiškai mus nenuves į nepriklausomybę. Jos darbas nėra lemiamas. Bet jis veda į lemiamą sprendimą. Aš skaitau, kad Kersteno komisija kovoj už Lietuvos išlaisvinimą savo reikšme užima labai svarbią vietą. Gal nei vienas ligi šiol darytų žygių toj srity savo svarbumu jam neprilygsta. Svarbu, kad mūsų žmonės sąžiningai atliktų tos komisijos atžvilgiu savo tautinę pareigą. Nuo jų daug priklauso ir

Vilniaus katedra, kurios rūsyje palaidota visa eilė Lietuvos kunigaikščių; ten pat randasi ir Vytauto Didžiojo palaikai. Apie šią katedrą plačiau žiūr. 20 psl.

Cathedral at Vilnius, burial place of Lithuania's Grand Dukes, among them Vytautas the Great. (More about this Cathedral on Page 20). V. Augustino foto

Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto (VLIK) pirm. prel. M. Krupavičius (vidury) tarp JAV Kongreso Atstovų Rūmų nario Ch. J. Kersteno ir inž. A. Rudžio, Chicagos lietuvių veikėjo, VLIKo būstinėje Vokietijoje, kai pastarieji du praėjusiais metais lankėsi šioje lietuvių institucijoje ir tarėsi su lietuvių politikais Lietuvos vadavimo reikalais. Žiūr. pasikalbėjimą su M. Krupavičium šiam puslapy.

Msgr. M. Krupavičius (center), President of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania with headquarters in West Germany, distinguished Lithuanian statesman, with Rep. Charles J. Kersten and A. Rudis on their European tour last summer when they discussed with Lithuanian political leaders their country's liberation problems.

komisijos pasisiekimas. Dėl to visas sąmoningas tautos elementas, visos vadovaujamosios tremties ir išeivijos įstaigos privalo parodyti darbą tvarkyti atsidėję taip, kaip Lietuvybės Išlaikymo tarnybos yra nurodyta. Darbas turi būti atliktas greit ir sąžiningai. Parodymuose perdėjimai ir melas neprileidžiami. Mums tiesos pakaks. Melas ir pagrazinimai tik pakens. Komisijai reikalinga tik gryna tiesa. Galutinų apklausinėjimo rezultatų nei apie mūsų visuomenės išjungimą į tą darbą žinių neturiu ir bet ką pasakyti tuo reikalu negaliu. Žinau tik iš laikraščių, kad tų apklausinėjimų pradžia yra mums labai naudinga ir graži. Už visa tai priklauso didi padėka ALTui, JAV Kongresui ir p. Kersteniui.

— Savo sudėtinį įtraukęs Mažosios Lietuvos atstovą, ar VLIKas pilnai konsolidavo Lietuvos laisvinimo pozityvias jėgas?

— Konsolidavimosi niekad neperdaug. Konsolidavimasis gali būti kiekybinis ir kokybinis. Politiniai organizuoti visuomenė susikonsolidavo dar Lietuvoj ir ji sudarė Lietuvos laisvinimo vyriausiąją organą VLIKą. Ta politinių grupių atstovybė yra ir dabar konsoliduota. Ta konsolidacija savo kokybe ne visuomet yra tos pačios rūšies ir reikšmės. Kartais ta konsolidacija reiškiasi tik tuo, kad visi sėdi už vieno stalo. Kartais ji pasireiškia nuosirdžiais ryšiais surišta. Kartais pasitaiko ir pavojingesnių santykiuose momentų. Bet vis tik konsolidacija. Lietuvos laisvinimo klausime ta konsolidacija yra tvirta. Šiame klausime visi eina petys į petį kaip mūras.

O tai svarbiausia. Kitos rūšies nesutarimai ne tiek liečia plačiąją visuomenę, kiek patį VLIKą, nes atsiradę savos dūmės pirkios dūmai ne kam kitam akis graužia, bet tik VLIKo nariams, t. y. tiems, kurie tų dūmų prisileidžia. Bet tai normalu. Kur rasite pirkia be dūmų?

Tamstoms rūpi ir kiekybinė konsolidacija, tai yra naujų jėgų įtraukimas į VLIKo darbus. VLIKo darbas vedamas VLIKE ir už VLIKo sienų. Mano išmanymu naujų jėgų įtraukimas į VLIKą nereikalingas. Visa, kas buvo reikalinga, buvo įtraukta Lietuvoj. Pagaliau dabar ir neaktualu, nes negirdėti, kad kas belstųsi į VLIKo duris.

Į Lietuvos laisvinimo darbą traukiama visa išeivija ir tremtiniškoji visuomenė. Ji savo darbą turi atlikti už VLIKo sienų. Į tą darbą yra traukiama ne tik organizacijos, bet ir pavieniai žmonės. Tam reikalui šiandien yra pirmoj eilėj pastatyta ir Lietuvių Bendruomenė. Tik reik atkreipti visą dėmesį į tai, kad tas darbas vis intensyvėtų, tobulėtų ir bujotų. Kad jame pirmoj eilėj kiekvieno būtų pastatytas Lietuvos reikalas, o paskui tik savas.

— Neįmanančių į VLIKą grupių atstovų spaudoje daromi pareiškimai, kad VLIKas netekęs aiškaus rezistencinio charakterio ir einas sunykimo keliu. Ką į tai Jūs atsakytumėte?

— Žinau tokius priekaištus, žinau ir daugiau jų. Žinau taip pat, kas tuos priekaištus daro ir kas pranašiskai skelbia VLIKo ateitį.

Tadas Kuligauskas (Ted Kuligowski), Philadelphia, Pa., su buv. JAV viceprez. Alben W. Barkley (dešinėje) Benjamin Franklin viešbutyje, kur jaunas lietuvis buvo A. W. Barkley garbės svečias. T. Kuligauskas baigia inžinerijos mokslus Villanova kolegijoje.

Ted Kuligowski, Philadelphia, Pa., has been entertaining shut-ins since he was six years old. Majoring in electrical engineering at Villanova College, Ted is a member of the band and orchestra, and plays the flute, piccolo and violin. President Roosevelt made Ted an honorary captain in the US Army for his outstanding work in boosting the sale of war bonds during the last war. In this picture Ted is shown with the former US Vice-President A. W. Barkley at the Benjamin Franklin Hotel where Ted was honored guest of Mr. Barkley.

Bet ne tai svarbu. Svarbu faktai. O faktai yra štai kokie. Prieš intrūzą, tautos grobiką ir pavergėją stojo visa tauta. Ir aktyvistai - rezistentai buvo visa tauta. Aktyvistų centre buvo visos partijos, kurios stovi ant nepriklausomybės pagrindo. Dar prieš Aktyvistų susikonsolidavimą ir centrinio organo įkūrimą provincijose veikė savistoviai susiorganizavę aktyvistai, suprantama, įvairiais vardais pasivadinę, ir kovojo prieš agresorių. Kalvarijos tokių aktyvistų priešaky teko stovėti man dar bolševikmečių. Tame centrely buvo be kr. demokratų dar liaudininkai, tautininkai, voldemarininkai. Tik socialdemokratų atstovo nebuvo, nes apylinkėje jų neatsirado. Tos vadovybės žinioje buvo sritis į pietus Seinų link ir į šiaurę siekė pačios Marijampolės. Jis pradėjo veikti bolševikmečių. Iš tos vadovybės narių yra dabar ir tremtyje. Kai susiorganizavo Aktyvistų centras, nekartą prašiau atsiųsti į Marijampolę atstovą, kad visą apskritį sujungtų į vieną rezistencinį centrą. Nedasiprašiau. 1942 m. geštapas mane areštavęs išvežė į Vokietiją, o tokio atstovo nesusilaukiau.

Kadaise bajorai riteriai monopolizavo sau teisę kraštą valdyti ir jį ginti nuo priešo. Bet ir jie be muzikų - baudžiauninkų apseiti negalėjo. Juos tuo ar kitu būdu įtraukdavo į karo tarnybą. Juo labiau dabar be plačiosios visuomenės nėra krašto gynybos. Kas sau savinasi aktyvisto - rezistentų varlą, paneigia faktą, kad pradėjo rezistenciją pati tauta, vadinasi ir visos partijos. Gaila, kad vėliau vieninga rezistencija suiro į kelias grupes. Tik tada atsirado kelios naujos rezistencijos grupės, kurios dabar sielojasi VLIKo

rezistenciniu charakteriu. Pats VLIKas yra rezistencinis organas. Tad jei jame nebūtų nei vienos rezistencinės grupės žmogaus, jis

būtų rezistencinis. Jis yra rezistencinis juo labiau dėl to, kad visi jo nariai yra rezistencinių grupių atstovai.

Kiekviename kare yra pasitraukiančių iš kovos fronto karių - dizertyrų. Dėl to karas nepralaimimas ir jo vadovybė nesunyksta. Katastrofa įvyksta, jei visa kariuomenė demoralizuojasi ir pasitraukia ar priešas ją sušemia ar išblaško. Dabartinės sąlygos VLIKui sunykti pagrindo nėra, nors kažkas smarkiai to pageidauja ir veikia ta linkme. Kas bus ateity, pamatysim. Aš savo tautą pasitikiu.

— Ar Lietuvių Fronto grįžimas į VLIKą pageidaujamas? Jei taip, tai ar grįžimas būtų sąlygojamas p. J. Brazaičio asmeniu?

— Frontas iš VLIKo nebuvo pašalintas. Jis iš jo pasitraukė savo laisva valia. Buvo atsitikimas, kad kažkurių grupės buvo pasitraukusios kažkuriam laikui iš VLIKo darbų. Jiems grįžti į VLIKą nereikėjo jokių procedūrų. Jie tik savo kiek atvėsusias vietas užėmė. L. Frontas gi pasitraukė visai iš VLIKo. Suprantama tad, kad jis turės į VLIKą įeiti kaip naujas narys ir VLIKo Statuto nustatyta tvarka - visoms grupėms sutarus. Tas kelias nėra lengvas, nes vienos grupės atstovo pasipriešinimas klausinimą sprendžia neigiamai. Ar Fronto grįžimas į VLIKą pageidaujamas, negalėčiau pasakyti, nes niekad tas klausimas nebuvo gvildenamas. Jis bus gvildenamas tik tada, kai Frontas pareikš VLIKui savo norą įeiti į VLIKą. Tokio noro jis dar neparodė ir nežinia ar parodys. Labai abejoju, ar jį kas kvies stoti į VLIKo eiles. Tokios praktikos, kiek žinau, VLIKe nebuvo. Iš to aišku, kad lygiai nežinia, kuo bus sąlygojamas Fronto įėjimas į VLIKą.

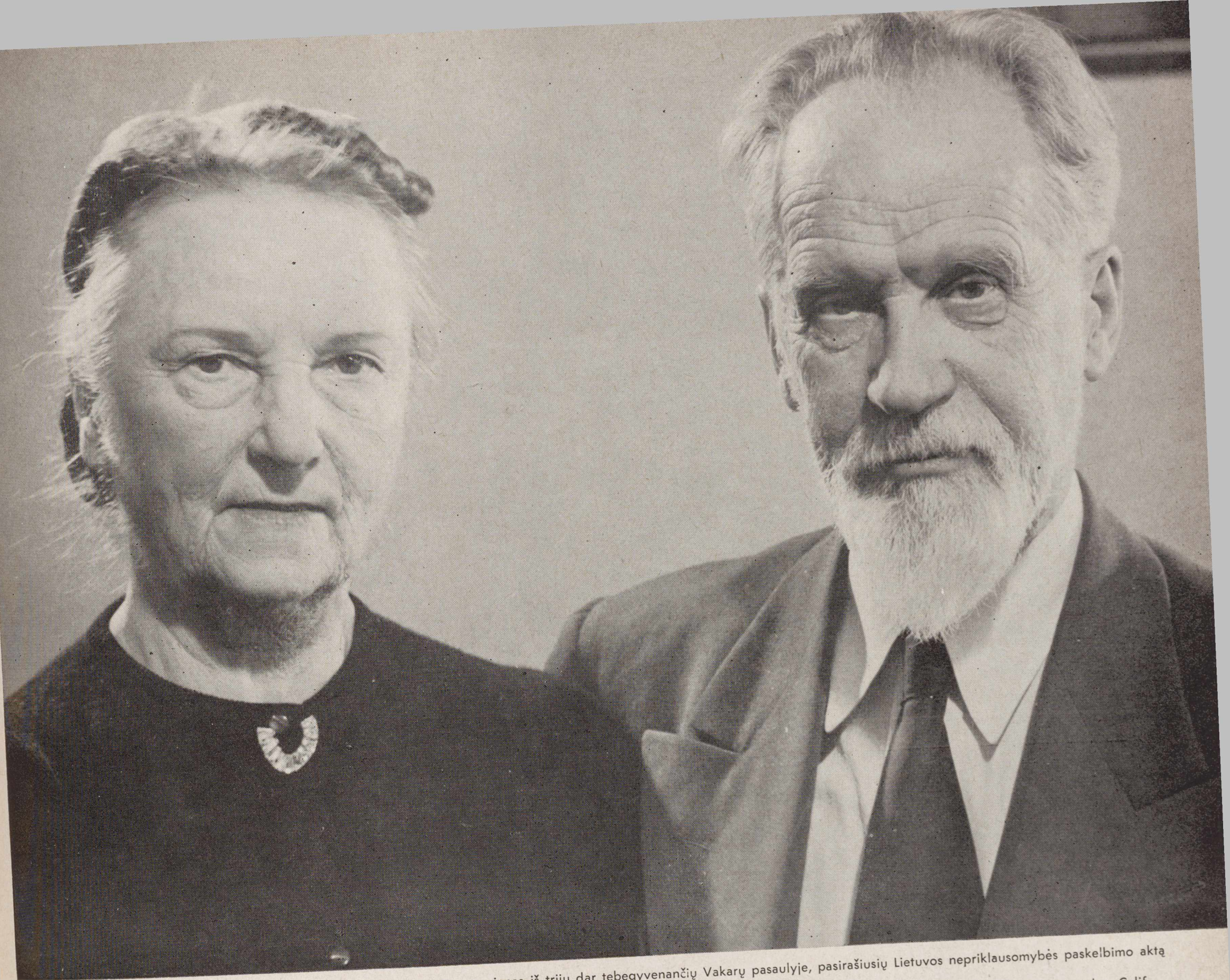
— Ar yra realių vilčių susitarti su diplomatų šefu p. S. Lozoraičiu? Ar šia prasme bus daromi tolimesni bandymai?

— Tuo laisumu plačiai pasisakiau savo neseniai duotame ELTAI pasikalbėjime. Jis

Nottinghamo miesto, Anglijoje, lietuviai priima garbės svečių vietos vysk. E. Eliis; vyskupo kairėje - kun. Kazauskas iš Londono, kun. P. J. Soar, lietuvių naudojamos bažnyčios klebonas; dešinėje - kun. J. Kuzmickis, vysk. sekr. kun. J. D. Key, Zenkevičienė ir DBLS vietos sk. vald. pir. m. Galbuogis.

Nottingham, England, Lithuanians receive honored guest Bishop E. Ellis. To the left of the Bishop: the Rev. Kazauskas from London, the Rev. P. J. Soar, right: the Rev. J. Kuzmickis, the Rev. J. D. Key, sec. of the Bishop, Zenkevičienė and Galbuogis.

Prof. Mykolas Biržiška, Los Angeles, Calif., su žmona Bronislava. Jis yra vienas iš trijų dar tebegyvenančių Vakarų pasaulyje, pasirašiusių Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo aktą 1918 m. vasario 16 d. Vilniuje.
Prof. Mykolas Biržiška, 70-year-old surviving signer of Lithuania's Independence Proclamation at Vilnius, Feb. 16, 1918, shown here with his wife Bronislava - Los Angeles, Calif.
P. Gasparaičio foto

beveik visos mūsų spaudos buvo panaudotas. Tad dabar tik trumpai į klausimus atsakysiu. Su p. Lozoraičiu santykiai nenutraukti. Pasikalbėjimai įvairiais klausimais gali vykti, kaip yra vykę ligi šiol. VLIKas savo nutarimo siūsti atstovą į Boną nėra atšaukęs. Jei jis bus paskirtas, nežinia kaip p. Lozoraitis reaguos. Tad apie realias viltis šiandien sunku kalbėti. Dar kartą pažymiu, kad vartai nėra užkelti. Nors Romos "tvoros problema" nėra išspręsta. Vadinasi — stovi didysis klausimas.

— Kas trukdo sušaukti jau seniai projektuojamą laisvinimo veiksnių konferenciją?

— Laisvinimo veiksnių konferencijos kiek siauresne prasme yra VLIKo sumanytos ir jo buvo šaukiamos. Dabartine prasme konferenciją šaukti VLIKas buvo nutaręs 1950. VIII.4. Ir prie jos pradėjo rengtis. Buvo sutarta darbų tvarka su ALTu ir dabartiniu VLIKu. Principiniai jai pritarė ir min. P. Žadeikis. Bet 1951.VI.25 p. Lozoraitis pareikalavo, kad prie konferencijos šaukimo ir organizavimo būtų prileistas ir jis. VLIKas nesipriešino. Nuo to momento konferencijos

šaukimas nepasistūmėjo priekin. Neseniai įvykęs Paryžiuje tuo reikalu skirtos komisijos posėdis nieko teigiamo nedavė ir aiškumo neįnešė. Komisijoj dalyvavo keli diplomatai kartu su p. Lozoraičiu ir VLIKo atstovai su VT pirmininku Žalkausku priešaky.

— Kaip VLIKas žiūri į Lietuvių Tautinės Sąjungos atstovo p. T. Šidiškio viešą kategorišką pasisakymą prieš skyrimą VLIKo oficialaus atstovo prie Bonos vyriausybės?

— VLIKas į tą klausimą visai nežiūri, nes jis jau peržiūrėtas ir balsų dauguma atmetas. Kiek prisimenu, ta nuomonė nėra Šidiškio, bet jo atstovaujamos grupės.

— Kaip vertinate dabartinę Lietuvos vadavimo padėtį?

— Lietuvai vaduoti reikėjo eiti kruvinom kojom per aštrų gruodą. Tas kelias ir dabar nepagerėjo. Kas seka politinę spaudą ir tarp tautinės politikos eigą, tas labai aiškiai tai mato. Bet į tą vadavimo darbą įsiterpė ir šviesesnių spindulėlių, kurie laimėjimo viltis stiprina. Aš nestatau klausimo, laimėsime ar pralaimėsime. Mūsų uždavinys vienas —

kovoti ligi laimėjimo. Mums nedera klausti, kiek yra priešo, bet tik kur yra priešas. Mes pralaimėsime ne tada, kai visi nuo mūsų pasitrauks, bet kai mes patys pasitrauksime iš kovos lauko, arba kai mus visus priešas išnaikins. Jei pralaimėsime dėl pirmutinės priežasties, ne tik gėda, bet ir prakeikimas lydės mūsų vardą per amžius. Jei pralaimėsime dėl antros priežasties — Margio vainiku mūsų atminimą istoriją apvainikuos ir kitiems būsime šviesus pavyzdys. Petys tad į petį į šventą kovą už savo tėvų žemelės laisvę ir tautos garbę ir gerovę, nesigailint už tai aukoti ir save ir savo šeimas ir savo gerovę, nes aukščiausias turtas ir gerovė yra savo tėvynės laisvė.

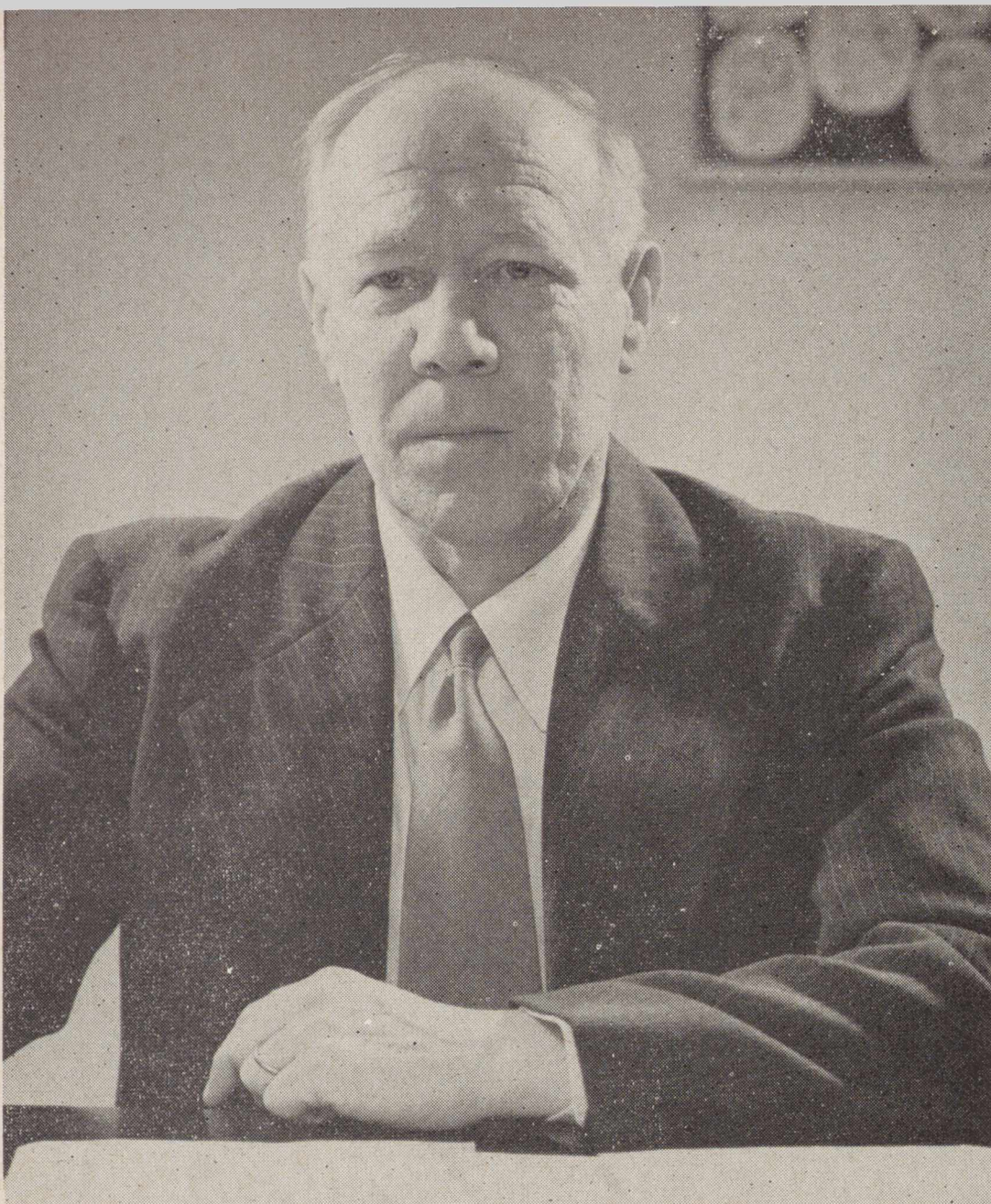
~~~~~  
Tautos istorija yra geriausia tautos mokytoja.

Lietuvis brangina savo tautos praeitį ir tautinius papročius.

Lietuvis stengiasi būti vertas savo protėvių, kad paliktų pagarbų pasididžiavimą savo palikuonims.

(Iš Lietuvių Chartos)

~~~~~

Rašytojas Jurgis Gliauda, Los Angeles, Calif., laimėjęs dvejus metus iš eilės 1000 dol. "Draugo" literatūros premijas už romanus "Namai ant smėlio" ir "Ora pro nobis". Žiūr. jo novelę "Nelauktas laiškas" šiame puslapy.

Author Jurgis Gliauda, twice winner of the **Draugas** literary award of \$1,000 for his novels **The House on Sand** and **Ora Pro Nobis**. (Read his short story **The Unexpected Letter** on this page.) P. Gasparaičio foto

NELAUKTAS LAIŠKAS

JURGIS GLIAUDA,
Los Angeles, Calif.

Genė įėjo į garažą, kur jos vyras šluostė automobilio langą. Ji ką tik išėmė gautą korespondenciją iš jų pašto dėžutės. Kaire ranka ji laikė kelis laikraščius, dešine tiesė vyrui laišką. Genė buvo susijaudinus.

Nustebintas Genės veido išraiška, Valys nuleido ranką su kempine.

— Tu blogai jauties? — paklausė jos dar nesidomėdamas jam paduodamu laišku.

— Nelauktas laiškas, — kurčiai ištare Genė.

Valys paėmė jam tiesiamą pilką, menkos išvaizdos laišką. Smulkūs, blankūs pašto ženklai; ištižę štampai. Staiga jis krūptelėjo, lyg palietęs vielą, kuria teka elektros srovė. Tai buvo laiškas iš Rusijos. Valys pamatė siuntėjo vardą: Ona Valienė.

— Ona! — sušuko jis, parblokštas ta naujiena.

— Tavo žmona gyva, — bailiai pratęsė Genė.

Su liguistu skubotumu Valys atplėšė voką. Viduje buvo pilksvas, iš sąsiuvinio išplėštas lapelis, kuriame juodavo keli sakiniai. Valys perskaitė gersiai, kad girdėtų susijaudinusi Genė:

"Mielas Ignai, tikėdamasi, kad bent šis laiškas pasieks tave, parašysiu trumpai, kas įvyko per devynius metus nesimačius. Apsigyvenau čia. Danutė kartu su manim. Jai jau keturiolika metų; ji bus ūgiu tau aukščiau peties. Abidvi vargais dalinamės. Tave nuolatos

prisimename. Sudiev - Ona ir Danutė".

Valys, dvasinio sukrėtimo sujauktas, pradėjo vartyti laišką, lyg geisdamas iš to gailaus popierio gabalo, iš tų trumpų ir šykščių eilučių išsunkti atsakymus į glėbį skaudžių klausimų. Siuntėjo adresas: Užbalkalio sritis. Laiškas adresuotas redakcijai, kurios leidinį jis gaudavo dar gyvendamas Lietuvoje. Čikagiškė redakcija teprirašė ant voko jo dabartinį adresą. Ryšys su Ona po devynių išsitrėmimo metų nusi- statė taip paprastai. Tas laiškas pasiekė jį lyg iš Sibiro tolių ištiesta Onos ranka.

— Kas gi tai! — ištare jis virpančiu balsu. — Tartum žinia iš anapus. Onutė, Ona gyva. Ir Danutė. Bet nerašo apie sūnų. Apie sūnelį. Kur jis? Gene, juk tai stebuklinga žinia iš anapus!

Genė pagavo jo aitrai sušvytėjusį žvilgsnį. Iš jos rankos iškrito laikraščiai.

— Mes įrodinėjome, — pasakė ji, — kad tavo žmona dingus be žinios, kad tik galėtume susituokti, o čia jos laiškas.

Valys lyg atsigavo nuo jos balso. — Tas laiškas nekeičia padėties, — papurtė jis galvą. — Dėl to lai- sko tu negali nustoti buvus mano žmona.

— Valienė antroji, — su karteliu pasakė Genė.

— Ak, Gene! Juk mudu vyras ir žmona pagal įstatymus. Mes ėjome tuoktis, lyg loterijoje laimėti. Mes laimėjome. Juk mes gerai sugyvena- me. Ir kiti elgiasi panašiai. Ir ne mes pirmutiniai

— Bet laiškas! Kaip gi dabar? — staiga Genė pravirko. — Kaip gi dabar? Kokia gi padėtis? Tu dabar būsi kitoks. Nebe toks. Tu būsi ki-

toks... Tu pasakei "Onutė", paskui pasitaisė: "Ona". Tu būsi kitoks. Man pasirodė staiga, kad tu... no- rėtum grįžti pas ją.

— Koks grįžimas gali būti į ten. Juk ne mes pirmutiniai... Viskas tai buvo taip seniai; prieš devyne- rius metus. Tai gili praeitis. Kiek po to pergyventa. Tai viskas nebe- sugražinama, kaip iš ano pasaulio. Aišku, kad susinervavau. Neverk gi! Tai likimo išdaiga. Juk ne mes pirmutiniai...

Genės akyse buvo ašaros. Valys ją apkabino. Paskui, lyg pastumė- tas staigios minties, jis pradėjo sku- biai ir nervingai ieškoti degtukų švarko kišenėje. Jis neužsirūkė, bet, įžiebęs degtuką, padegė Onos Va- lienės laišką. Jis laikė voką už kam- po, ir jie abu žiūrėjo, kaip skaiščiai ir skubiai dega iš Sibiro tolių at- siųstas popierius. Jis laikė voką, kol liepsna, jau prigėsdama, nusvi- lino jam pirštus. Krūptelėjęs, jis atskleidė pirštus: ant betono grin- dų pamažu nusileido pilksvi sudegu- sio laiško pelenai.

— Atsakymas į likimo išdaigą, — prašnibždėjo jis, nežiuredamas į Genę.

Kuri laiką jie tylėjo, lyg nusigau- dę, stovėdami ties sudegusio laiško liekanomis.

— Ignai, — ištare Genė, baisėda- masi, — tu pasielgei žiauriai.

Valys atsakė tuoj, nekantriai ir garsiai:

— Aš tai žinau. Aš čia pats save sudeginau. Bet... nesmerk manęs. Pasigailėk, nesmerk. Aš tą laišką dėl tavo ašarų sudeginau. Nesmerk manęs. Aš į likimo išdaigą atsa- kiau...

Valys sunkiai sėdo ant žemo suo- liuko ir įspaudė veidą delnuose.

— Nesmerk manęs, — jis pakar- tojo, — juk man dabar kaip arklu per širdį.

Genė pasilenkė prie jo; ji prisi- glaudė veidu prie jo plaukų.

— Man baisu, — pasakė ji, lyg rūpestingai rinkdamasi išsireiški- mo tikslumo. — Man baisu, Ignai, lyg mudu esam papildę nusikaltimą.

— Mes esam žmonės, ne nusikal- tėliai, — pasipriešino Valys, dabar žiūrėdamas jai į akis. — Mes esa- me žmonės. Kas per mintis! Mes nenusikalstame, jeigu į likimo iš- daigas atsakome iš naujo sutvarko- mu gyvenimu. Mes vien tik taip turime galvoti, Gene. Bet, smaugia gerklę, kad... tai taip netikėta. Pra- eitį pamiršau, stengiausi jos neju- dinti. Ir taip netikėtai. Lyg iš ana- pus.

Valys staigiai pakilo nuo suoliu- ko. Jis pritraukė prie savęs Genę.

— Sustok greta, — metė jis jai. — Taip, greta. Štai taip...

Jis pasilygino su ja ūgiu ir ištare švelniai ir tykiai.

— Virš peties, virš peties. Danu- tė aukšta mergaitė. Mano duktė praaugo mano petį. Kodėl neparašė apie sūnų. Kur jis? Tas mano ber- niukas...

Genė su bailiu smulsumu žiūrėjo į jo veidą, vaikų prisiminimo įdva- sintą. Valys pastebėjo gastą jos akyse. Jis pasilenkė, pakėlė nuo grindų žiupsnelį sudeginto laiško pelenų.

— Aš nebe kitoks, Gene. — Jis lengvai sviedė pelenų žiupsnelį, ir pelenai nusileido ant betono grindų kaip tingios, pilkos snaigės. — Tai atsakymas į likimo išdaigą. Mes turime pergalėti likimą.

Vienok jo balse buvo netikrumas, tik priitarimo ir paramos poieskis.

— Tu tebemyli savo buvusią šei- mą, — pasakė Genė. Jos balse buvo tvirtinimas ir kartu keista užuo- jauta.

— Aš atpratau nuo jos, — atsakė Valys tykiai. — Tu neklusti, aš my- liu juos. Bet taip, kaip myli miru- sius. — Jis pakartojo: kaip myli mirusius, kadaise brangius žmones. Ir tai viskas, ta meilė, tie prisimi- nimai, palengva bunka, palengva skęsta praeity... Ir mes tvarkome gyvenimą iš naujo...

Kartodama savo surastą mintį ir ataidėdama į jo slepiamą skaudulį, Genė apmaudingai prašnabždėjo:

— Ignai, nuo dabar mūsų santu- ka - nusikaltimas.

NAUJI REIKALAVIMAI...

(Atkelta iš 4 psl.)

užs. reikalų ministeriai su Sovietų Sąjungos užs. reik. min. V. Moloto- vu. Taikos sutartis su Vokietija ir Vokiteijos sienų klausimas, Ryt- prūsių ir Mažosios Lietuvos lūk- mas betarpiškai paliečia Lietuvą. Nėra abejonės, kad Molotovas vyks- ta į Berlyną tikslu išlošti laiką ir savo klastingais ir propagandini- siūlymais dar labiau sudrumsti va- karietišką galvoseną. Jam rūpi lik- viduoti EDC ir Vokietiją bei Pran- cūziją liečiančiais siūlymais apsu- kinti Adenauerio padėtį, palenkti į save Prancūziją ir izoliuoti Ameriką.

Kaip ten bebūtų, pats Berlyno konferencijos faktas, Molotovo sta- ga pradėtas rodyti lankstumas ir politinės nuotaikos Vakarų Europo- je gali išeiti į naudą sovietams ir ilgesniam laikui nudelsti europinių klausimų sprendimą. Mūsų ir kitų pavergtųjų viltis yra šio krašto vy- riausybės laikysena ir jos ištikimybė išlaisvinimo doktrinai. Todėl mus viltingai nuteikia Valstybės Sekretoriaus Dulles pareiškimas padarytas lapkričio 30 d. Kersteno Komitetui. Tas pareiškimas taip skamba: "Į konferencijos stalą mes nežiūrime kaip į vietą, kur mes tu- rėtume išsižadėti savo principų, bet greičiau kaip į vietą, kur mes turime savo principus įgyvendinti. Toks yra mūsų nusistatymas — nu- sistatymas, kurį, aš esu tikras, re- mia Kongresas ir Amerikos Tauta".

Yra pribrendęs laikas ir mūsų laisvinimo veiksniams prisiderinti, tiek savo organizacija bei struktū- ra, tiek būstinės pasirinkimu, tiek kompetencijų bei veiklos pasidalini- mu prie kintančios tarptautinės po- litinės padėties, laikas persijungti ant ilgesnio laikotarpio greičių, ne- išleidžiant taip pat iš akių ir staig- menų galimybes.

Mūsų tautinio potencialo išlaiky- mo ir jo ugdymo problema yra ly- giai svarbi ir turi būti mūsų stato- ma greta valstybės laisvinimo pa- stangų. Yra duomenų ir reiški- nų, kurie verčia manyti, kad mūsų tau- tinis potencialas silpnėja ir už ge- ležinės uždangos ir šioje jos pusėje. Ten jis žiauraus okupanto silpnin- namas fiziniai, naikinant tautą, o čia, išeivijoje, morališkai. Senosios išeivijos gretos retėja, o iš tremties atvykusius vis labiau pradeda ap- sėsti politinis ir tautinis neutrali- mas, kuris veda į nutautėjimą. Tau- tinio potencialo išlaikymas anapus geležinės uždangos šiandien mums yra politinė problema. Intensyvin- dami akciją tarptautinėse instituci- jose ir nuteikdami viešąją laisvojo pasaulio opinią prieš sovietų vyk- domą genocidą ir prieš jų vergų darbo stovyklų sistemą, mūsų lais- vinimo veiksniai jaučiasi darą, kas šiandien yra jų galioje. Kiek tai liečia mūsų išeiviją, toji problema yra kultūrinė. Visi mūsų veiksniai, o ypač vis dar besiorganizuojan- čioji šio krašto Lietuvių Bendruo- menė, turėtų nedelsiant ir rimtai šiuo klausimu susirūpinti.

D. MICKUTĖ-MITKIENĖ

TEN IR ČIA

Tenai žaliavo palmės tik vazonuos,
O čia — aš jų alėjomis einu
Ilgėdamos beržų sulos ir juodos duonos,
Ir paupio lakštingalų dainų.

Lyg pasakoj čia rožės dega parkuos,
Bet grožis jų nepasiekia širdies;
Akis, nuo karštos saulės prisimerkus,
Vis dairosi anos Šiaurės Žvaigždės...

Jei kas man anuomet būtų pasakęs:
Tenai, kur saulė leidžias už kalnų aukštų,
Už tų kalnų žvalgysis tavo akys,
Lyg voveraitės medžiuos riešutų —

Nebūčiau galbūt niekam patikėjęs,
Kad, tėviškei išnykus iš akių,
Mielesnis būt nuo josios pusės vėjas,
Nei ši visa egzotika sykiu!

BUDEJIMAS

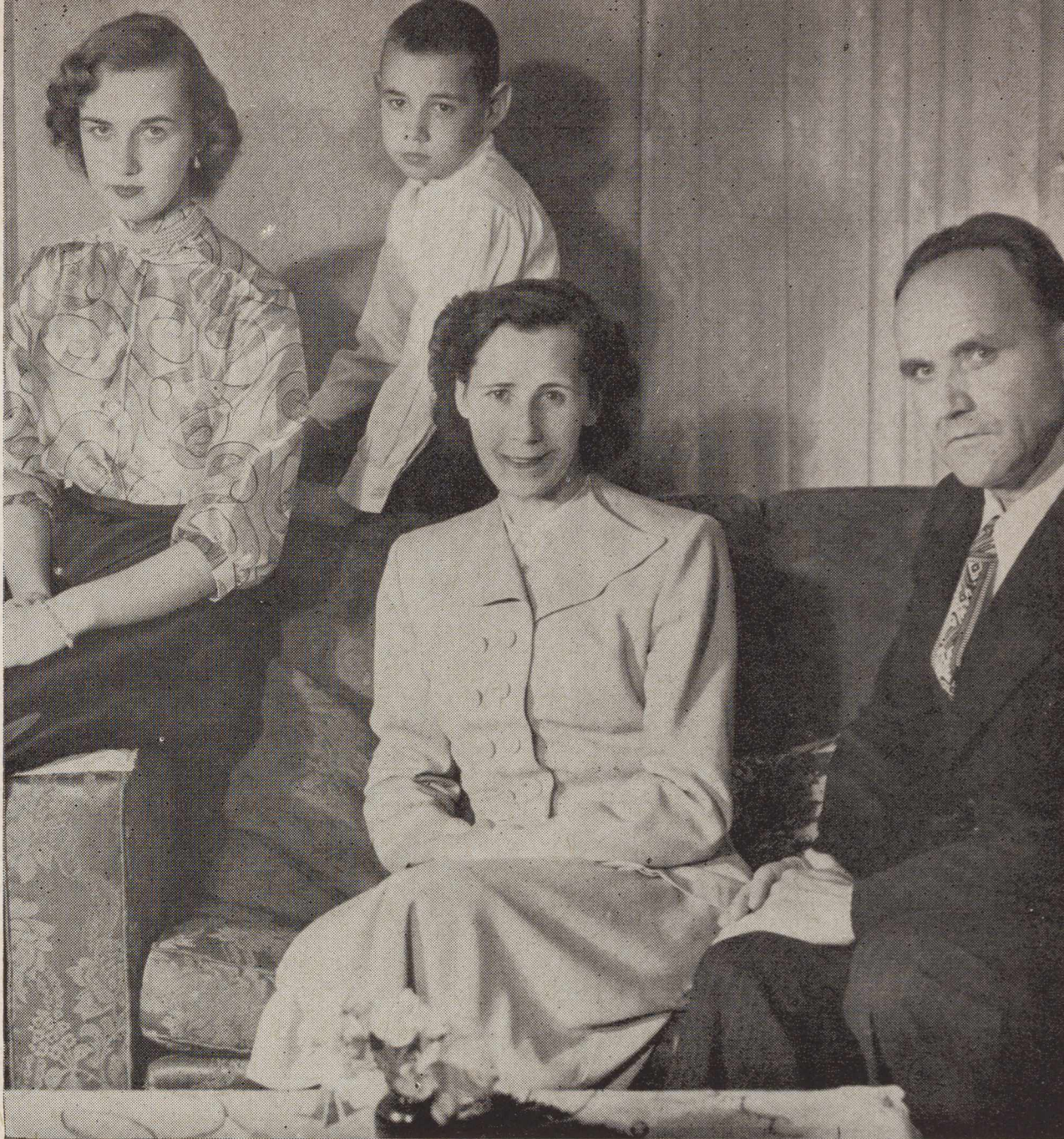
Naktį, kai žvaigždės akis atmerkia,
Giedrią naktųžę, be debesų,
Kelias vėlė mūs Patriarcho,
Mylimam Vilniuj, kalne Rasų.

Žengia Senelis nun susimąstęs
Pro Pilies Kalną, Katedros link:
— Kur man bičiulį mielą surasti?
Vienas likau čia. Tuščia aplink...

— Tavo vienminčius, vienus nužudė,
Kiti sušalo kur Speigraty...
Nun vienas antras laukdamas budi,
Kol kovų žygiai nepabaigti...

Prie Aušros Vartų kažinkas verkia...
Perplėšia erdvę šūviai miške...
Grįžta Rasosna vėl Patriarchas —
Žino: lietuvis viską iškęs!

Auš vėl 16-oji naujo Vasario! —
Tai testamento žodžiai šventi
Pirmo, anuomet kritusio kario,
Ir paskutinio — šitoj naktį!..

Poetė D. Mickutė-Mitkienė, Los Angeles, Calif., su vyru Juozu Mitkumi, dukra Violeta ir sūnumi Giedručiu.

Poet D. Mickutė-Mitkienė with husband Juozas and children Violeta and Giedrutis, Los Angeles, Calif. P. Gasparaičio foto

bet jo eiga buvo rami, lygi, pagrįsta noru teisingai viens kitą suprasti. Tų pastangų rezultatai buvo taip pat geri. Nuomonės pamažu derinosi, ir mes sutarėm nė vieno veikiančių centrų dabar neliesti, palikti juos kaip yra, o visą dėmesį skirti suradimui pradmens, pagal kurį visos rezistuojančios grupės susijungti galėtų. Tas pradmuo nesunkiai, galima sakyti, savaime išryškėjo. Kada visos srovės ir visi kovos sąjūdžiai galėtų sutartinai veikti? Tada, pirmiausia, kai jie visi turės galimumo prie vieno stalo sėdėti, suderintos veiklos reikalais tartis ir savo dalį įnešti sprendimus darant. Principas atrodo paprastas, tačiau jo realizavimas sudėtingas. Juk srovė srovei nėra lygi, o naujų kovos sąjūdžių svoris taip pat skirtingas. Yra srovių didelių ir mažų, yra sąjūdžių plačiai išsišakojusių ir tik tik pirmąją savo gyvybę parodžiusių. Ir vėl problema ir vėl tarimuisi klausimų krūvą. Ties jais, betgi, ilgai nesustojom. Nebeprišimenu dabar gerai, ponų Damušių ar ponų Bieliukų bute posėdžiaudami sutarėm, kad srovių ar sąjūdžių dydžio bei svorio klausimų nekelsim, nes iškėlę vieningai atsakyti kažin ar galėsime. Kas esamos okupacijos sąlygose galėtų tikrai pasakyti, Krikščionių Demokratų Partija ar Valstiečių Liaudininkų Partija, Lietuvių Frontas ar Laisvės Kovotojų Sąjunga yra didesnė arba svaresnė? Ir pats Saliamonas turbūt to klausimo įtikinančiai neatsakytų. Nesimėmėm gvildinti jo ir mes. Nusistatėm, kad kiekviena partija ir kiekvienas sąjūdis, naujo bendro rezistencijos centro sudarymo atžvilgiu, bus laikomi lygiais ir turės vieno dą balsą. Ne atstovavimo proporcingas, bet organizuotos ir rezis-

tencijoje esančios lietuvių visuomenės apjungimas mums tada rūpėjo.

Kai priėjome klausimą, kokias konkrečiai partijas ir kokius kovos sąjūdžius laikysime tinkamais vyriausiam organe dalyvauti, vėl sutarėm pagrindą: visas tas partijas, kurios demokratinės Lietuvos paskutiniame seime turėjo savo atstovų ir visus tuos sąjūdžius, kurie jau išryškėjo ir savo konkrečiais darbais pasireiškė kovoje prieš okupantus. Tuo principiniu nutarimu pasirėmę radome septynias politines organizacijas iš seniau: Krikščionių Demokratų Partiją, Lietuvos Darbo Federaciją, Socialdemokratų partiją, Tautininkų Sąjungą, Ūkininkų Partiją, Ūkininkų Sąjungą ir Valstiečių Liaudininkų Partiją. Taip pat keturius naujus sąjūdžius iš okupacijos metų: Laisvės Kovotojų Sąjungą, Lietuvių Frontą, Nacionalistų Partiją ir Vienybės Sąjūdį. Iš viso — vienuolika vienetų. Mums atrodė, kad slapta rezistencijos darbui skaičius perdidelis. Tokiam stambiam kolektyvui gali trūkti sklandaus sprendimo galios ir būtinai reikalingos lankstumo ypatybės. Jei kolektyvo didumas skaičiumi nevisada reiškia sprendimo galios apsunkinimą arba jo lankstumo sumažėjimą, tai jau tikrai mažina saugumo galimybes ir didina pavojų iš okupanto seklių pusės. Stambesnio organo veiklą greičiau galės pastebėti, greičiau užtikti ir, žinoma, greičiau sunaikinti. Tie motyvai vertė mus dar sykį atsidėjus pergalvoti ir kokio nors supratinimo paieškoti. Išižiūrėję į senąsias organizacijas ir naujuosius sąjūdžius, mudu su A. Damušiu laikėme galimu dalyku kai kurioms organizacijoms susiblokuoti ir vietoj dviejų atstovų į vyriausią centrą vieną

VLIKo ATsiradimas ir Darbo Pradžia

ST. LUŠYS, Boston, Mass.

(Tęsinys iš sausio mėn. numerio)

PASITARIMAI TĘSIASI

Antrasis posėdis įvyko ponų Audėnų namuose, žemaičių gatvėje. Dalyvavo tie patys keturi: J. Audėnas, Br. Bieliukas, Ad. Damušis ir St. Lušys. Malonūs šeimnininkai aprūpino mus saugumo bei atsargumo priemonėmis, ir po to užsitarėme darbui. Pradėjome nuo to, kuo pereitą kartą buvome baigę. Kaip bendro vyriausio pasipriešinimo centro siekti? Sujungiant dabar veikiančius du centrų į vieną, kaip siūlė J. Audėnas ir B. Bieliukas, ar ieškant būdų sudaryti visai naujam, kuris abiejų dabar veikiančių centrų darbą perimtų ir visai rezistencijos kovai toliau vadovautų, kaip siūlė Ad. Damušis ir St. Lušys. Ilgokai tuo klausimu kalbėtasi ir įtikinėta. Peržiūrėta gerosios ir blogosios pusės vieno ir antro siūlymo.

Nevisada tačiau, kas vieniems atrodo gera, yra gera ir kitiems. Todėl šis pačioje pradžioje iškilęs klausimas ne lengvai sprendėsi. Noras susitarti buvo aiškus, bet tarantis siekta, jei būtų galima visa, o jei ne, tai bent didesnę dalį savo iki tol nueito kelio pateisinti ir naujame organe įteisinti. Tas aiškiai matėsi Vyriausio Lietuvių Komiteto įgaliotinių padarytame pasiūlyme, o ypač motyvuose jį ginant. Lietuvos Tarybos įgaliotiniai to nesiekė. Mums buvo aišku, kad iki tol nueitas kelias buvo bėdos reikalas ir kad Lietuvos labai reikia surasti kitą, vieną ir bendrą visiems. Todėl mes ir siūlėme ieškoti principo - bazės, kuri sutelktų visas gyvas ir pozityvias jėgas kovon su okupantu, o taip pat kuriamajin darban savo nepriklausomai valstybei atstatyti.

Aiškkinimasis tuo reikalu užsitęsė,

Algirdas Landsbergis, Richmond Hill, N. Y., šiais metais laimėjęs 1.000 dol. "Draugo" literatūros premiją už romaną "Kelionė". Čia matome jį premijos įteikimo proga Chicagoje sakant kalbą.
V. Noreikos foto
Algirdas Landsbergis, winner of last year's literary prize of \$1,000 for his novel *The Journey*. A resident of Richmond Hill, N. Y., he is shown here at presentation ceremonies in Chicago.

bendrą atsiųsti. Mes manėme, kad blokavimosi keliu iš vienuolikos vietų galima sumažinti net iki penkių. Taip ir pasiūlėme. Nekonkretizavome, kas su kuo galėtų blokuotis, bet iškėlėm mintį, kad Vyriausiam Lietuvių Komitete esančios grupės pabandytų apsiungti taip, kad galėtų atstovauti jas trys atstovai, o Lietuvos Taryba pabandytų grupuotis iki dviejų atstovų. Jei abi pusės tam pritartų ir susiblokavimas pavyktų, mūsų organizuojamas vyriausias organas būtų iš penkių narių. Tikėjome, kad tokio dydžio pasiekęs galėtų būti ir pakankamai lankstus ir efektingas ir okupanto šnipams sunkiai pačiumpamas.

Pasiūlymas nuėjo svarstymams. Lietuvos Taryba pažiūrėjo į pasiūlymą palankiai, nors sutikimas su dviem atstovais bendrame penkių skaičiuje reikštų nusileidimą iki aiškos mažumos. Vyriausiojo Lietuvių Komiteto pusėje pasiūlymas

"Draugo" literatūros premijos įteikimo iškilmių prezidiumas ir garbės svečiai; dešinėje - kalba kun. dr. A. Juška; prie prezidiumo stalo matosi "The Marian" red. P. Činikas, dail. A. Varnas, kons. dr. P. Daužvardis, viduryje laureatas Algirdas Landsbergis, toliau rašytojų draugijos pirm. B. Babrauskas, rašytojas P. Gaučys ir k.
Presentation ceremonies of the *Draugas* literary prize of \$1,000 for the best Lithuanian novel of 1953 (winner was Algirdas Landsbergis). Shown here is the presidium and honored guests
V. Noreikos foto

prasti, kad Laisvės Kovotojų Sąjunga, kurios branduolį sudarė žmonės iš tautininkų arba liaudininkų, keblu buvo apsispręsti su kuo blokuotis, su tautininkais ar su liaudininkais. Mums atrodė, tačiau, kad kitos grupės galėtų suartėti ir galėtų apsiungti, ypač turint galvoje didelį reikalą — darbingą, lankstų ir saugų vyriausią pasipriešinimo organą. Ryžomės dar kartą bandyti ir, esamais tarp grupių panašumo požymiais remdamiesi, patys paprojektuoti, kuri grupė su kuria galėtų blokuotis ir vienu bendru atstovu tenkintis. Mūsų projektas atrodė taip: Krikščionių Demokratų Partija galėtų blokuotis su ūkininkų Sąjunga; Nacionalistų Partija - su Tautininkų Sąjunga; Valstiečių Liaudininkų Partija - su ūkininkų Partija, ir Lietuvių Frontas - su Vienybės Sąjūdžiu. Susiblokavusieji duotų keturius atstovus. Prie tų keturių atsiųstų dar po vieną - Darbo Federacija, Laisvės Kovotojų Sąjunga ir Socialdemokratų Partija. Susidarytų septynių narių kolektyvas. Iki penkių narių suspausti ir mums nepavyko, principinės ir dar kitokios kliūtys neleido. Vyriausias organas iš septynių narių, kurie atstovautų visas politines organizacijas ir visus kovos sąjūdžius, atrodė taip pat priimtinas, nors ir didesnis. Pokalbiai dėl apsiungimo ir blokavimosi ėjo toliau. Laikas, deja, irgi nestovėjo.

Apskritai paėmus, derybos nėjo taip greitai, kaip norėta. Nekasdien, o kartais ir ne kiekvieną savaitę susitikdavo ir derybininkai. Tai kiti darbai neleido, tai rūpimi klausimai su savaisiais buvo dar neapsvarstyti, tai, pagaliau, saugumo sumetimais reikalavo per daug dėmesio į save neatkreipti. Reikėjo laviruoti ir labai atsargiai savo tikslo siekti. Retai kada darydavom posėdžius toje pačioje vietoje. Dažniausiai rinkdavomės vis kitur ir tai kurios nors neuždraustos progos pretekstu. Taip laikui bėgant, žalasis vasaros rūbas pradėjo gelsti, o slaptyjų okupanto įstaigų budrumas didėti. Gavome ten esančių draugų įspėjimus. Pasimatymai suretėjo, ir dalyvių skaičius sumažėjo. Vis rečiau besilankydavo Br. Bieliukas ir Ad. Damašis. Po kiek laiko iš derybų bei pasitarimų lauko įjėdū visai išėjo. Likome mudu su J. Audėnu, bet pakeitėm kiek taktiką: rinkdavomės nebe namuose pas vieną ar kitą, bet, lyg netyčia, susitikdavome gatvė, ir, vaizduodami pripuolamus praeivius, pasikeisdavome žiniomis ir nuomonėmis. Neretai vesdavome

derybas ir pačioje vokiečių panosėje, savo darbo kabinetuose. Nurykdavau į Lietuvį, kur tuo metu J. Audėnas buvo direktorium ir jo darbo kabinete, sutarę pirmiau kokią tarnybinį reikalą, aptardavom iškilusius klausimus. J. Audėnas atvykdavo į Prekybos, Pramonės ir Amatų Rūmus ir tada mano darbo kambarį vykdavo pokalbiai, diskusijos, derybos. Kartą taip besikalbant, pasibeldė į duris ir tuoj įėjo vokiečių patikėtinis, nuolat sėdėjęs Rūmuose. Supažindinau jį su J. Audėnu, kaip Lietuvio direktorium, ir paaiškinau painią problemą, kurią mudu svarstą, būtent, Lietuvos prekybos kooperatyvų sunkumus šiuo metu. J. Audėnas sumaniai įsijungė kalbą ir iškėlė visą eilę tokių sunkumų, kurie iš tikrųjų spaudė kooperatyvus. Matėme, kaip vokiečiai mums patikėjo, bet mūsų iškeltos temos svarstyman nesijungė. Jis buvo ekonomijos mokslų daktaras ir gerai, kaip ir mes, žinojo, kad viso Lietuvos ūkio sunkumai, o kartu ir kooperatyvų negalavimai buvo tiesioginiai jų okupacijos padarinys. Banaliai apie viską pasikalbėję ir po cigaretę surūkę sustojome, o mūsų nelauktas "svečias", palinkėjęs sėkmės, atsisveikino. Likę dviese tylėdami pažiūrėjome viens į kitą ir su palengvėjusia širdimi pagalvojome, kaip yra gera, kad okupantas žmogaus minčių suvokti dar negali. Tuoj grįžome prie tikrosios savo temos. Keitėmės mintimis, kaip padaryti, kad mūsų siekiamasis vyriausias rezistencijos organas skaičiumi būtų galimai mažesnis. Surinktos žinios nedžiugino. Turėjome konstatuoti, kad anksčiau iškelta susiblokavimo mintis buvo šaltai sutikta. Senosios politinės organizacijos, o taip pat ir naujieji sąjūdžiai laikė save programiniai, o kai kurie ir ideologiniai ir programiniai, skirtingais vienetais ir to-

Los Angeles, Calif., lietuvių tautinių šokių grupės dalyviai su vadove L. Zaikiene viduryje.
Lithuanian folk dancing troupe of Los Angeles, Calif., with directress L. Zaikiene (center).

P. Gasparaičio foto

dėl nematė galimumo tokio laipsnio susiblokavimui, kad vienas atstovas galėtų ir savo ir dar kitą partiją atstovauti. Nieko, žinoma, ne-

padėjo nė projektas apsiungti vyriausio organo reikalui bent iki septynių narių. Liko tada vienintelė, atseit, visų čalimybė. Visos senosios

politinės organizacijos, demokratinės Lietuvos paskutiniame seime turėjusios atstovų, ir visi naujai iškėlę sąjūdžiai, pasireiškę ir išryškėję kovoje prieš okupantus, turi įeiti į bendrą vyriausią rezistencijos centrą su lygiomis teisėmis ir lygiomis pareigomis. Jokia gyva organizacija ir joks pozityvus sąjūdis neturi likti už vyriausio organo ribų. Opozicijai rezistenciniame darbe sąlygų nesudaroma. Visos jėgos turi būti apjungtos ir planingai kovai panaudotos. Bendrasis vyriausias rezistencijos centras bus vienintelė ir pati aukščiausioji institucija tautos teisėms ginti, tautos viduje ir užsienyje kalbėti ir nepriklausomos Lietuvos atstatymu rūpintis. Niekas negalės kelti jo kompetencijos klausimo, nes visa organizuota lietuvių tauta bus jame. Jo žodis turės būti pirmas ir paskutinis ir žodis toks, kad joks lietuvis nesuabejotų mirti, jeigu to žodžio įvykdymas tokios aukos pareikalautų. Tik tokio laipsnio susiklausymas sekmingą rezistencijos kovą galės laiduoti.

(Tęsinys kitame numery)

LAISKAI LIETUVIAMS

yra vienintelis žurnalas, kurs visiems suprantamu būdu tautiškoje dvasioje nagrinėja svarbiausias religines ir moralines problemas.

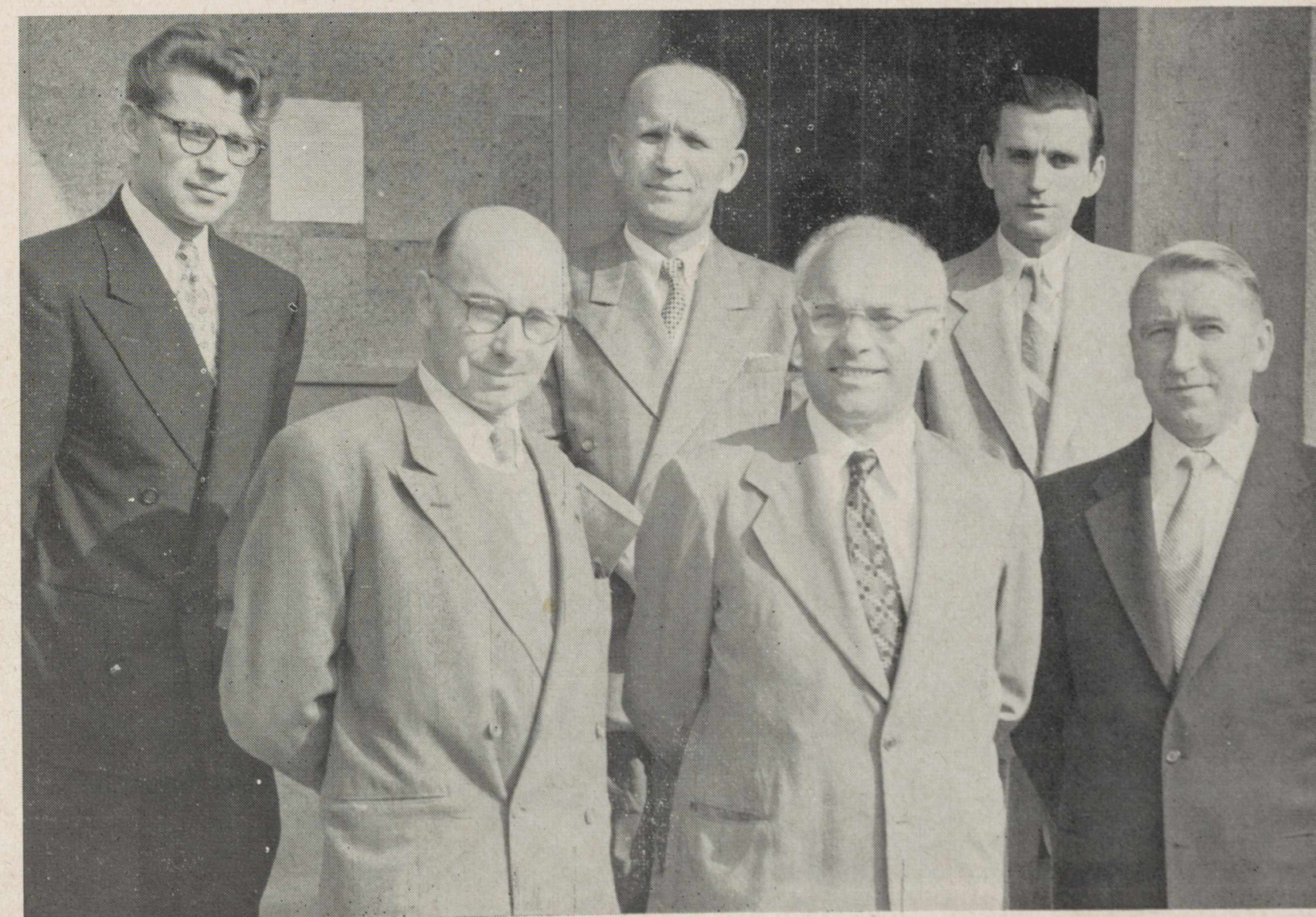
Daug dėmesio kreipia į šeimos ir jaunimo klausimus. Rašo apie krikščioniškąjį meną, duodamas gražių klasiškų iliustracijų. Supažindina skaitytojus ir su kitų tautybių pagrindais, kiekviename numeryje rašydamas apie kokią nors labiau paplitusią sektą.

Metinė prenumerata - \$2.00

ADRESAS:

"Laiškai Lietuviams"

5541 S. Paulina St., Chicago 36, Ill.

Lietuviai muzikai Los Angeles mieste, Calif.; pirmoje eilėje iš kairės dešinėn: J. Bertulis, J. Strolia ir Br. Budriūnas; antroje eilėje - J. Ažuolaitis, V. Motiekaitis ir A. Motiekaitis.
Distinguished Lithuanian musicians and composers of Los Angeles, Calif. Left to right, first row: J. Bertulis, J. Strolia, Br. Budriūnas; second row: J. Ažuolaitis, V. Motiekaitis and A. Motiekaitis.
P. Gasparaičio foto

LOS ANGELES LIETUVIAI

Ar lietuvių buvo aukso ieškotojų tarpe, kurie visomis galimomis priemonėmis skubėjo Kalifornijos link maždaug prieš šimtą metų, nėra žinių. Bet yra jau davinių, kad vieno kito lietuvių ten būta prieš maždaug 60 metų. Gi apie parapijos steigimą konkretesnių žygių pradėta daryti tik maždaug prieš 25 metus. Galima sakyti, kad pirmasis šį reikalą pajudino kun. P. Garmus, kuris 1931 m. surengė Holy Cross bažnyčioje pirmąsias lietuvių pamaldas ir pravedė 3 dienų misijas. Ta pačia proga buvo sudarytas parapijos steigimo komitetas, vadovaujant buv. žymiam lietuvių aktoriumi J. Vaičkui. Tolimesni ta linkme bandymai buvo daryti 1936 m. kan. dr. F. Kemėsio ir 1938 m. kun. J. Janilionio bei dar kelių kitų kunigų bei pasauliečių. Tik prel. J. Maciejauskui pavyko pirmtakų-bandytojų viltis realizuoti. Jisai Los Angeles pasiekė 1940 m., o 1941 m. bir-

Iš viršaus žemyn — pirma nuotrauka: Los Angeles, Calif., BALF skyriaus veikėjai metinio susirinkimo proga; iš kairės dešinėn: A. Razutis, M. Aftukienė, J. Bertulis, H. Tumas, kun. L. Jankus, V. Pažiūra ir V. Trečiokas.

Antra nuotrauka — ALB Los Angeles apyl. 1953 m. vald. nariai tarp grupės St. Šimkaus vardo vyrų choro ir kitų vietos veikėjų; pirmoje eilėje iš kairės dešinėn: muz. J. Bertulis (antras), ALB vietos apyl. vald. pirm. A. Audronis (trečias), vald. narys V. Pažiūra (priešpaskutinis); antroje eilėje: ALB vietos apyl. vald. narys ir vietos lietuvių radijo programos dir. B. Gediminas, K. Barauskas, ALB vietos apyl. vald. sekr. ir LD leidėjas A. Skirius ir k.

Trečia nuotrauka: ALTS vietos skyriaus grupė narių pas Masonus Altadenoj, Calif.; matome dr. P. Pamataitį, C. Lukšį, B. Gediminą, B. Dūdą ir k.

Top to bottom: United American Lith. Relief Fund, Los Angeles chapter aides at annual meeting. Los Angeles, Calif., Lithuanian American Community officials, S. Šimkus choristers and others; meeting of the Los Angeles Chapter of American Lith. Nat. Ass'n at the Mr. Mason home in Altadena, Calif.

P. Gasparaičio foto

Los Angeles, Calif., šv. Kazimiero lietuvių parapijos bažnyčia ir dalis parapiečių sekmadienį po pamaldų.

Lithuanian members of St. Casimir's Lithuanian parish in Los Angeles, Calif., shown in front of church after Mass. Pastor is the Rev. J. Kučingis. Gasparaičio foto

želio 1 d. jau įvyko lietuvių bažnytelės pašventinimas.

Šių dienų Kalifornijos, o ypač Los Angeles apylinkių auksas - tai puikus klimatas. Kiek žmonės prisikamuoja rytiniuose steituose karštomis vasaromis, šaltomis bei drėgnomis žiemomis? Šios problemos nėra Los Angeles mieste bei apylinkėse: vasara tęsiasi ištisus metus, nevargindama dienos karščiais, o vėsiomis naktimis duodama ramiai pailsėti.

Kaip kitose lietuvių kolonijose, taip ir Los Angeles mieste daug-

ma kultūrinės ir kitokios veiklos sukasi apie parapiją, šiuo metu turinčią naują bažnyčią ir salę. Iš tikrųjų buvo didelė rugiapiūtė kun. J. Kučingui, vadovaujančiam parapijai nuo 1947 m. balandžio 11 d., kol jis atsiekė dabartinį lygį. Didžiausias jo žygis - tai naujosios bažnyčios pastatymas.

Šiuo metu veikia virš 20 įvairių

Hollywoodo filmų viena bendrovė nufilmavo keletą lietuvių tautinių šokių, kuriuos atliko Los Angeles, Calif., taut. šokių grupė, vad. L. Zaikienės. Prieš filmavimą vienas iš filmų darbuotojų duoda nurodymus lietuvių šokėjai D. Pulkauninkaitėi, stebi Los Angeles šv. Kazimiero liet. parapijos klebonas kun. J. Kučingis.

A Hollywood film studio has taken shots of several Lithuanian folk dances as performed by the L. Zaikis dance troupe of Los Angeles. Looking on as D. Pulkauninkaitė is positioned off is the Rev. J. Kučingis, Pastor of St. Casimir's Lith. parish.

Grupė Lietuvos Vyčių Los Angeles, Calif., 133 kp. narių; pirmoje eilėje iš kairės dešinėn: kun. L. Jankus, J. Peters, J. Guest, fin. sekr. A. Laurinaitis, pirm. A. Skirius; antroje eilėje - P. Barkauskas su žmona ir dukra, N. Naujokas, sekr. H. Nashlenas, A. Manovas, B. Skirienė, vicepirm. L. Valiukas, S. Wilkas; paskutinėje eilėje - E. Skiman, J. Urbonas, M. Stark, M. Wisneski, P. Bogin ir vicepirm. J. Bardar

Members and officials of Knights of Lithuania Council 133 of Los Angeles, Calif. P. Gasparaičio foto

Solistė Florence Korsak (kairėje) su savo motina po vieno savo koncertų Los Angeles, Calif.

Los Angeles opera soloist and singing star Florence Korsak (left), shown here with her mother after a concert. Miss Korsak, whose fine technique and wide vocal range have won the recognition of the city's top critics, is a ready participant in Lithuanian doings here.

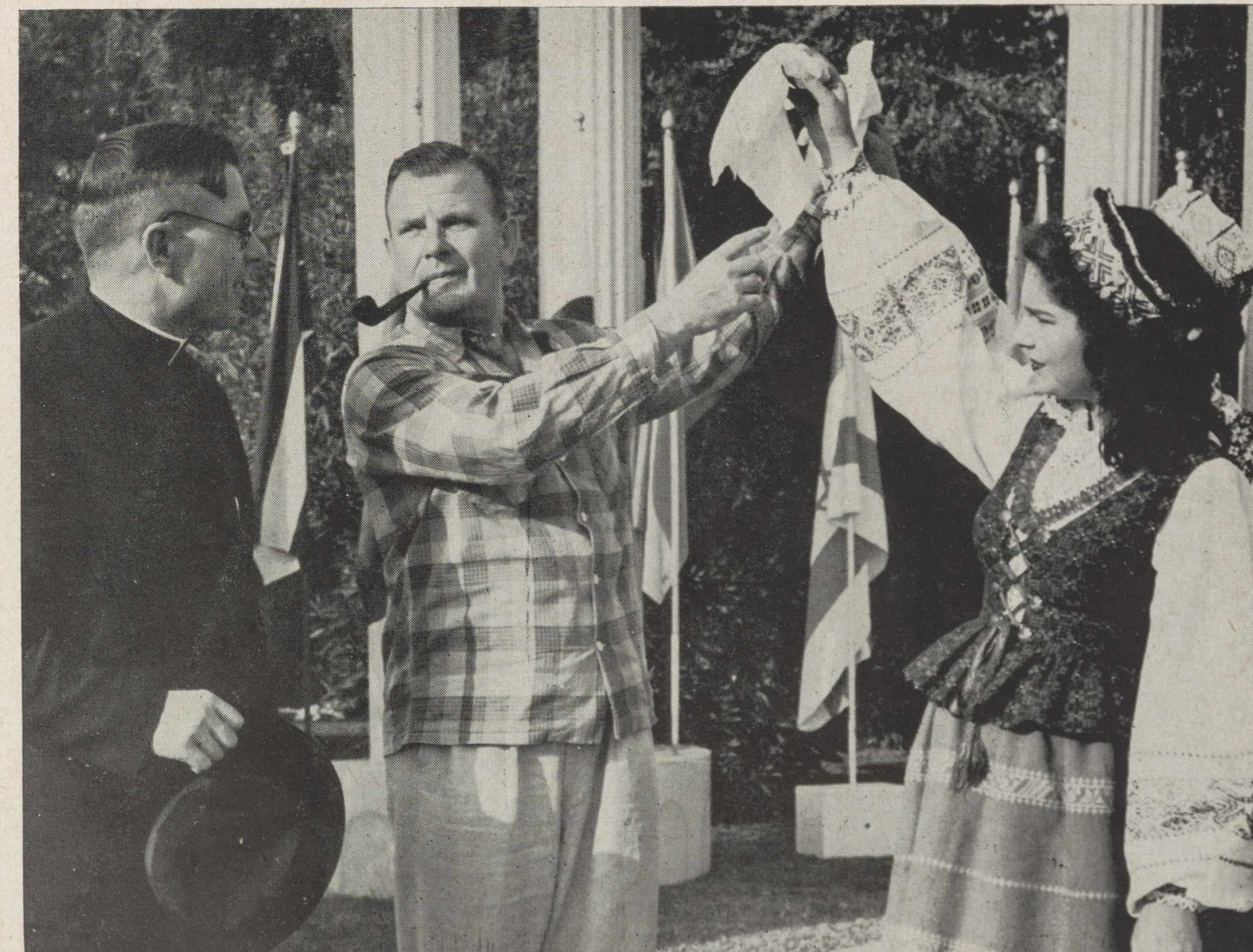
lietuvių organizacijų bei grupių, kurios dirba dėl Lietuvos išlaisvinimo, įsijungusios į ALT veiklą. Lietuvių palaikymui keltis tiesia ALB vietos apylinkė, žengianti jau į antrojo dešimties metų metus.

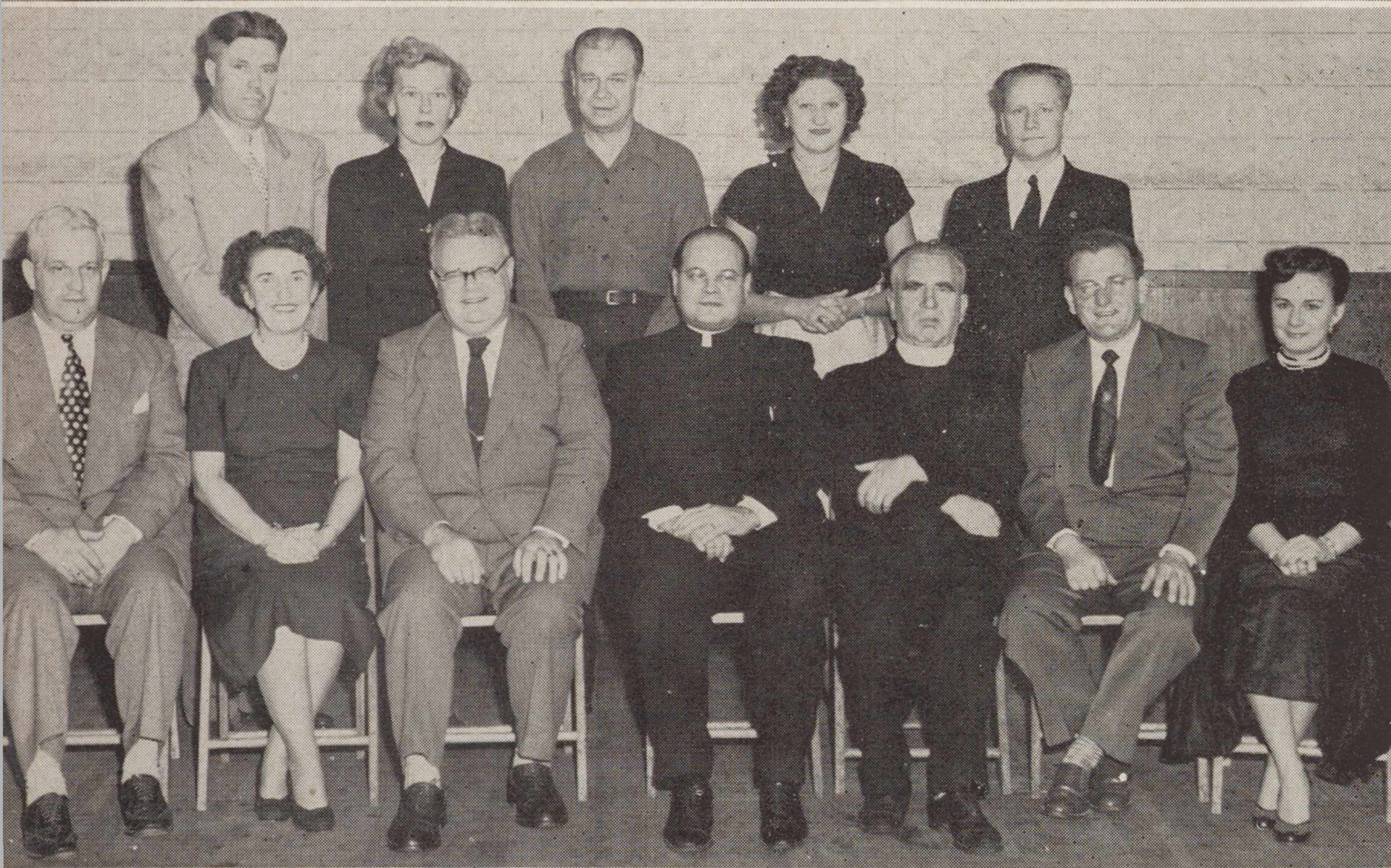
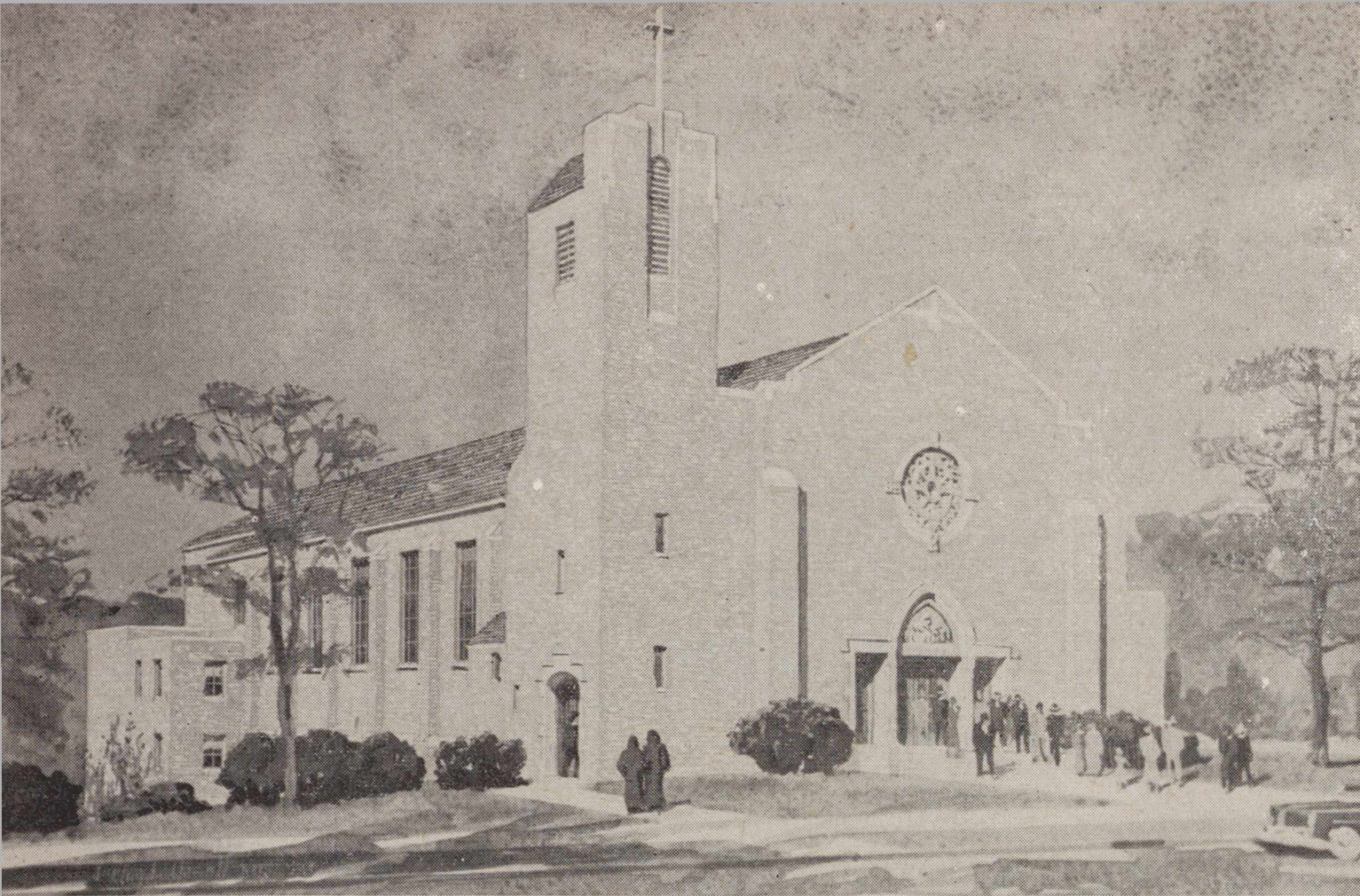
Viena iš seniausių šių grupių yra SLA 75 kuopa, įsteigta daugiau kaip prieš 30 metų. Sandaros kuopą suorganizavo 1922 metais Ona Lūžienė, tebegyvenanti Kalifornijoje ir šiais metais švenčianti 90 metų amžiaus

sukaktį. Už nuopelnus lietuvių ji yra apdovanota DLK Gedimino ordinu.

Lietuvių kolonijos pripažinimą pradeda gauti ir iš viešos valdžios pareigūnų, nes jie mato, kad lietuvių skaičius jau perkopia per kelio tūkstančių asmenų. Į Vasario 16-sios minėjimą 1953 metais pirmą kartą šios lietuvių kolonijos istorijoje atsilankė ir miesto burmistras.

J. P.

Viršuj — Kearny-Harrison, N. J., Sopulingosios Dievo Motinos liet. naujosios bažnyčios projektas. Ji jau pradėta statyti ir kainuos apie 510.000 dol.

Top: Our Lady of Sorrows new Lithuanian church plans, Kearny-Harrison, N. J. Construction is underway and the finished building will cost \$510,000.

Apacioj — Naujosios bažnyčios statymo fondo komiteto valdyba; sėdi iš kairės dešinėn: A. Giza, A. Smigelskis, P. Velevas, kun. D. Pocius, kleb. L. Voicekauskas, W. Gri-nevičius ir L. Grabowski; stovi: J. Mėlynis, I. Beiza, W. Serafin, E. Yankaukas ir K. Barzdukas. Parapija buvo įsteigta 1914 m. ir šiuo metų turi per 2000 sielų. Bažnyčios statybai iki šiol jau suteikta \$269,935.

Bottom: Church committee officials, who, to date, have gathered \$269,935 for the construction fund.

Waterbury, Conn., lituanistikos mokyklos mokiniai su mokytojais ir knygneše Igauniene (vidury).

Pupils and teachers of a Waterbury, Conn., school of Lithuanistics

Kun. A. Sabaliauskas, SDB, Venezuelos lietuvių kapelionas, šią žiemą lankėsi JAV; nuotraukoje matome jį prie Clevelando, Ohio, Nepaliaujamos Pagalbos Švč. Panelės lietuvių bažnyčios su Amerikos lietuviu E. Jarašiūnu.

The Rev. A. Sabaliauskas, visiting chaplain from Lithuanian colony in Venezuela, is pictured with American friend E. Jarašiūnas in front of Our Lady of Perpetual Help Lithuanian church, Cleveland, Ohio.

R. Labo foto

East St. Louis, Ill., moksleivių ir studentų ateitininkų grupė su lietuviais dvasiškiais; pirmoje eilėje iš kairės dešinėn: V. Stančiutė, A. Sakalauskaitė, V. Čerškutė, A. Modenytė; antroje eilėje - B. Miniataitė, A. Bielskytė, kun. dr. I. Urbonas, kun. kleb. dr. A. Deksnys, A. Baužinskaitė, A. Sabaliauskas ir K. Kučiauskas; paskutinėje eilėje - R. Manvydas, R. Petrikas, Z. Kučiauskas, A. Macionis ir J. Kučiauskas.

Group of Ateitininkai with members of the clergy, East St. Louis, Ill.

Kenosha, Wisc., liet. scenos mėgėjų grupė, suvaidinusi A. Jaraitės komediją "Nepavykusi meilė"; nuotraukoje matosi iš kairės dešinėn M. Rakauskaitė, S. Seianas, R. Stankus, A. Jaraitė, J. Genys, A. Skirmuntaitė ir L. Seianas.

Lithuanian theatrical group in play **Nepavykusi meilė** (Unsuccessful Love), written by A. Jaraitė — Kenosha, Wis.

Didžiojo New Yorko 1953 metų BALF vajeaus užbaigtuvinio posėdžio metu vajeaus komiteto pirm. kun. dr. S. Valiušaitis (kairėje) įteikia 9.398,87 dol. BALF centro kasininkui A. S. Trečiokui. Nuotraukoje matosi P. Vainauskas, V. Alksninis, kun. A. Račkauskas, L. Dymša ir inž. P. Kunigėlis.

A. S. Trečiokas, BALF treasurer, accepts a \$9,398.87 donation from fund campaign raiser Rev. Dr. C. Valiušaitis (left), climaxing the 1953 BALF drive. Money will go to help Lithuanian needy in Europe.

J. P. Mačiulis, Shenandoah, Pa., vietos šv. Jurgio liet. parapijos chorvedys ir vargonininkas su žmona Paulina ir sūnumi Mindaugu.

J. P. Mačiulis, choirmaster and organist for St. George's Lith. parish in Shenandoah, Pa., pictured with wife Paulina and Son Mindaugas.

P. J. Nataitė-Natikus, Wilkes-Barre, Pa., naujoji Wyoming Valley Moterų Klubo pirmininkė. Plačiau apie šį klubą buvo rašyta LD sausio mėn. numery, 20 psl.

Mrs. P. J. Natikus, Wilkes-Barre, Pa., 1954 President of the Lithuanian Women's Club of Wyoming Valley.

Nepartinis visuomeninių ir kultūros reikalų žurnalas

SANTARVE

Leidžiamas kas mėnesį

SANTARVĖ aptaria padėtį okupuotoje Lietuvoje, nagrinėja lietuvių politinius, visuomeninius ir kultūrinius klausimus bei išieivijos darbus, siekia stiprinti tautinio lietuvių pasipriešinimo dvasią ir rūpinasi užsienio lietuvių priartinti prie okupuotosios Tėvynės reikalų.

SANTARVĖ duoda daug ir įdomios medžiagos iš visų lietuviškojo ir tarptautinio gyvenimo sričių.

Kiekvienas lietuvis SANTARVĖJE ras sau tinkamos ir įdomios lektūros.

Prenumeratos sąlygos JAV-se: metams - \$4.50, pusmečiui - 2.50. Atskiuro numerio kaina 50 c.

Administracijos JAV-se adresas:

SANTARVĖ c/o A. Daunys,
16 W. 64th Street, New York, N. Y.

NAUJOS KNYGOS

Bernardas Brazdžionis, DIDŽIOJI KRYŽKELĖ, poezijos knyga. Išleido Terra, 748 W. 33rd St., Chicago 16, Ill. 112 psl. Kaina 2 dol.

Dr. Juozas Girnius, LAISVĖ IR BŪTIS, Karl Jaspero egzistencinė metafizika. Aidų leidinys, 154 psl.

Henrikas Lukaševičius, LIKIMO ŽAISMAS, romanas. Išleido Liet. Knygos Klubas, 1953 m., 231 psl. aina 2.50 dol.

Vaclovas Čičiūnas, TAUTINIS AUKLĖJIMAS ŠEIMOJE, trumpas tautinio auklėjimo vadovas lietuviškajai šeimai išieivijoje. Išleido VLIKo Lietuvybės Išlaikymo Tarnyba 1953 m. 224 psl.

Jonas K. Karys, NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS PINIGAI, ostrublis, ostmarkė, aukšinas, litas; istorija ir numizmatika. Išleido "Aukšelis", New York, N. Y., 1953 m. Iliustruota, 256 psl.

ŠV. PRANCIŠKAUS LIETUVIŲ PARAPIJA Parašė Simas Sužiedėlis, išvertė kun. A. Bružas, M. S. (Lietuvių ir anglų kalbomis tekstai eina lygegrečiai). Išleista parapijos 50 metų jubiliejui paminėti. 416 psl.

ANTANAS VANAGAITIS, jo gyvenimas ir veikla. Redagavo Vyt. Alantas. Išleido J. J. Bačiūnas-Bachunas, 192 psl. Kaina 2 dol.

F. M. Dostojevskis, NUSIKALTIMAS IR BAUSMĖ, šešių dalių romanas su epilogu, antras leidimas. Vertė J. M. Balčiūnas. Išleido Nemunas, 3153 So. Halsted St., Chicago 8, Ill. 302 psl.

TAUTA BUDI, kalendorius 1954 metams. Išleido LSB Vadija, Toronto. Red. V. Skrinkas ir B. Stundžia. 188 psl.

LITERATŪROS LANKAI, Nr. 3, Buenos Aires, neperiodinis poezijos, prozos ir kritikos žodis. Red. kolektyvas: K. Bradūnas, J. Girnius, J. Kėkštis, H. Nagys ir A. Nykaniliūnas. Adr.: K. Bradūnas, 1127 Bayard St., Baltimore 23, Md., USA.

PARĖMĖ LD PINIGINE AUKA

V. Dirsienė, Rochester, N. Y. - 1 dol.;
A. Kudirka, Brooklyn, N. Y. - 2 dol.;
J. Pamatat, Collensville, Ill. - 2 dol.
Kun. V. Karalevičius, Bayonne, N. J. - 1 dl.
A. Jautokaitė, Chicago, Ill. - 1 dol.
J. Lieponis, Chicago, Ill. - 1 dol.
A. Bruškevičius, Sudbury, Ont., - 2 dol.
Ch. Kulas, Fairview, N. J. - 2 dol.
F. Dargela, Los Angeles, Calif. - 1 dol.
Mrs. J. Revukas, Maspeth, N. Y., - 1 dol.
F. Silius, Chicago, Ill - 1 dol.

J. Bimba, Pasadena, Calif., su savo žmona prie naujai įsigyto namo. Neseniai atsikėlęs čia, LD skitytojas, malonus lietuvis, pasisakydamas savo pavardę visad priduriąs: "J. Bimba, bet ne raudonas".

J. Bimba and wife, readers of "Lithuanian Days" and new property owners in Pasadena, Calif.

FOTO studijų bei eksperimentiniais tikslais fiksuojų jųsų bei jųsų giminės charakterį palmių paunksmėj ar jųsų pačių namuose akis merkiančioj šviesoj bei klaidiam patamsy.

NEFOTOGRAFUOJU —

Bijančiu foto aparato,
Nervuotai nekantrių,
Kur nors skubančiu,
Moterų su perkūno trenktais plaukais,
Ir tų, kurių šeimos nariai fotografavimo metu instruktuoja jųs ar fotografą.

SKRAJOJANTI FOTO STUDIJA

A K I S

174 So. Union Place, Los Angeles 26, Calif.
Bėdos atvejų skambinti VA 8837

Ltn. Algirdas Bacey, Juliet, Ill., kuriam paskutiniu metu pavestos atsakingos pareigos JAV armijoje. Jo motina Mrs. A. Bacey, LD prenumeratė, gyvena Jamaica, N. Y.

Lt. Algirdas Bacey, Juliet, Ill., holds an important post with the U.S. Army. Mother, A. Bacey, is a subscriber to "Lithuanian Days" and lives in Jamaica, N. Y.

Nepriklausoma Lietuva

Pabandykite užsisakyti bendruomeninį, laisvą nuo bet kurios partijos, savaitraštį kuris duoda labai daug visokios informacijos ir visų gyvenimo sričių - technikos, mokslo, meno, politikos, tikybos, darbo, socialinės srities, visokių išradimų, atradimų ir naujausių sumanymų bei pastangų, kokias tikėtai įstengia žmogaus protas ir valia. "Nepriklausomoje Lietuvoje" jųs rasite visa, kas tikrai jųs gali dominti.

KAINA: metams Kanadoje 5 dol., Amerikoje 5.50 dol. visur kitur - 6 dol. Metinę prenumeratą galima mokėti ir dalimis.

Adresas:

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA
7722 George St., Ville LaSalle,
Montreal, P. Q., Canada

Pastaba. Netrukus po Naujų Metų bus spausdinamas tik ką iš Lietuvos atbėgusio "NL" red. pažįstamo pasipasakojimas apie dabartinę Lietuvą - platus ir išsamus.

TALKOS LEIDINIAI

1. Igno Šeiniūso **Raudonasis tvanas**, sukelęs sensaciją danų, suomių ir švedų skaitančioje visuomenėje, mums bus toli aktualus, kol mūsų tėvynė bus raudonojo tvano apsemta. 327 pusl. Su Stepo Zobarsko įvadu apie autorių. Kaina \$3.50.

2. Juozo Paukštelio **Kaimynai**, premijuotas romanas, vienas iš gražiausių veikalų moderninėje lietuvių literatūroje, vaizduojąs laisvos Lietuvos jaunuolių meilės dramą. 4 spalvų viršelis. 239 pusl. Kaina \$2.50.

Abi knygas užsakant pas leidyklos įgaliotinį - tik \$5.

TALKOS ĮGALIOTINIO ADRESAS:
MR. STEPAS ZOBARSKAS,
85-42 91 St., Woodhaven 21, New York

LAISVOJI LIETUVA

Savaitinis laikraštis, leidžiamas Lietuvos Atgimimo Sąjūdžio, redaguojamas Vyt. Staneikos.

RAŠO politikos, visuomenės, kultūros ir lietuviško gyvenimo temomis bei ekonominiais klausimais.

JUNGIA visus lietuvius prieškomunistiniam veikimui ir taiso kelius lietuviškam atgimimui.

DUODA pilietybės bei anglų k. pamokas ir paruošia egzaminams.

KAŠTUOJA metams \$4.50; pusei metų \$2.50. Paprašius susipažinimui siunčiama nemokamai.

Adresas:

LAISVOJI LIETUVA

3157 So. Emerald Ave., Chicago 16, Ill.

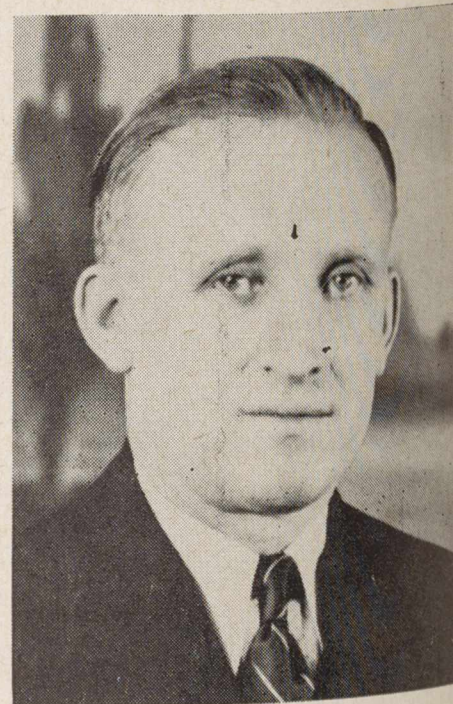
Televizijos - Radijo

Aparatų taisymas atliekamas greitai ir sąžiningai.

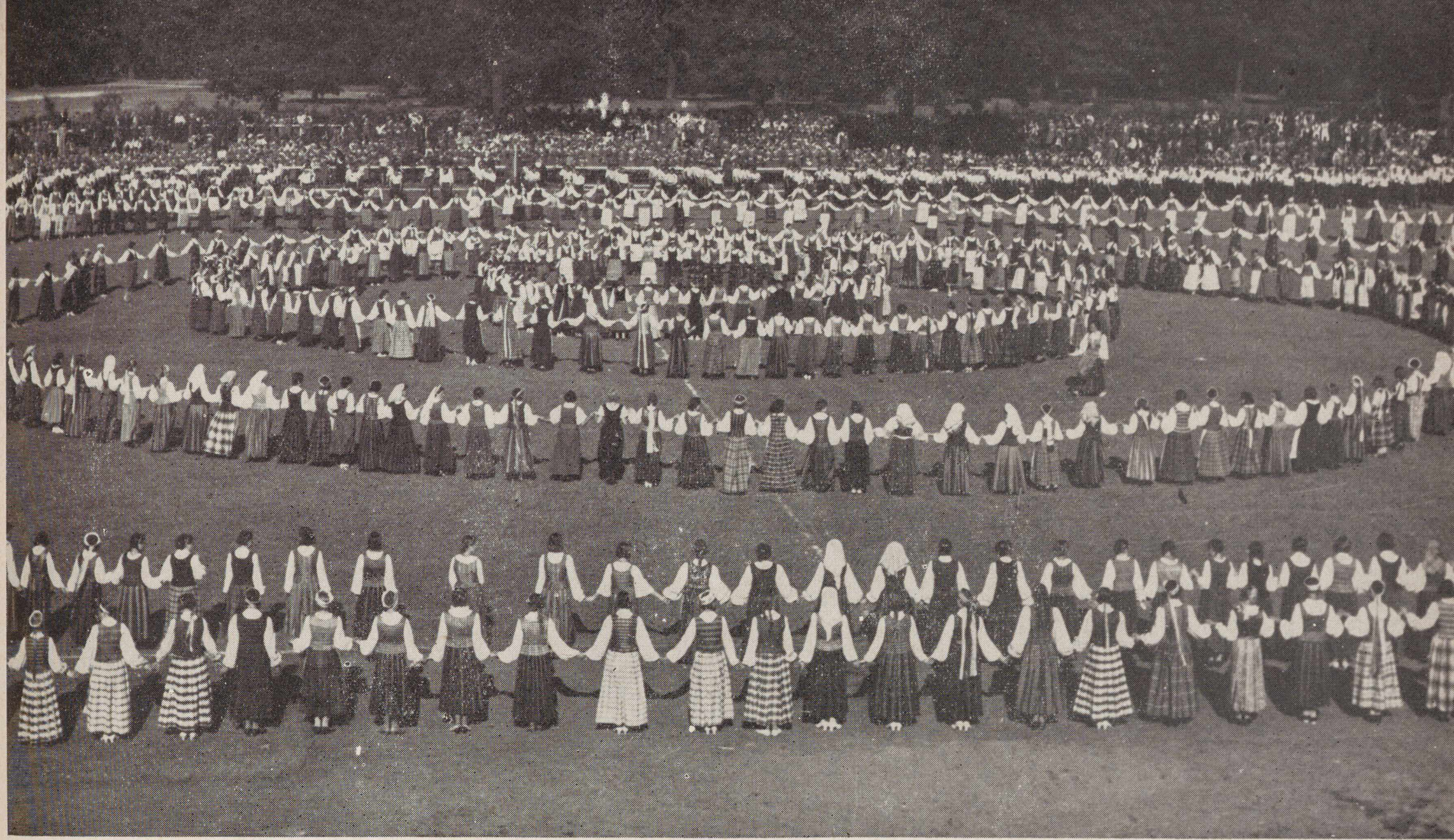
Šaukite, kada tik atsitiks Jums reikalas, suges radijo, televizija, motorai, priijimo įrengimai, patefonai ir kt.

Radijo - Televizijos technikas BALYS BRAZDŽIONIS

4040 So. Francisco Ave., Chicago 32, Ill.
Kreipkitės bet kuriuo laiku Tel. LA 3-7685

Pranas Žilionis, Pittsburgh, Pa., LD platiniojas, gimęs 1896.XII.6 Amerikoje, užaugęs Lietuvoje, grįžęs į šį kraštą dar prieš antrąjį pasaulinį karą.
"Lithuanian Days" distributor Pranas Žilionis, born 1896 in the U.S., grew up in Lithuania and returned to this country before the World War II. He lives in Pittsburgh, Pa.

Youthful dancers at a sport festival in Kaunas, pre-war Lithuania.
Lietuvos jaunimas nepriklausomybės laikais šoka tautinius šokius sporto šventėje Kaune.

V. Augustino foto

PRACTICAL PATRIOTISM

By P. JANONIS, Chicago, Ill.

This month, on February 16th, Americans of Lithuanian descent as well as all Lithuanians all over the world commemorate the 36th anniversary of Lithuania's Independence. The Republic of Lithuania has been overrun by the Red tide of Communism, and, of course, this day is not one for rejoicing. But it is full of significance: it serves to strive unceasingly until the light of freedom will be permitted to shine again upon the Lithuanian nation.

Without any doubt, we all aspire for a safe America, but at the same time we also strive for a free Lithuania. On this occasion we have not only to join in paying tribute to the courageous brethren of the country of our ancestors but also extend our helping hand to them who are fighting for their country's freedom and independence. The Iron Curtain will not be lifted with words alone. We have to seek, rather, by every means at our command, to hasten its lifting. It is our primary duty to support and encourage those who strive to shake off their shackles.

The enslavement of Lithuanian people — many of whom have been separated from their families, deported to forced labor camps or murdered by Communists — is a good reminder of the evils of the Soviet power. We cannot pass over in silence those bestial deportations and annihilation of Lithuanian nation.

Particularly in these very difficult days we need practical idealism. At the same time it is important that our idealism be not a blind one, but the one with works and deeds. It is not enough to admit, especially now, one's Lithuanian ancestry. It does not mean much either if you can say several words in the Lithuanian or even talk the language of your fathers or forefathers. The suffering Lithuania and fighting Lithuanians at the Baltic shores expect from us something more concrete, —

they expect from us deeds instead of words and mere encouragement.

Do you know anything about the Supreme Committee for Liberation of Lithuania, its aims, its accomplishments? Have you ever heard anything about the American Lithuanian Council and other Lithuanian institutions in this country, which further the Lithuanian cause within the framework of what may be possible for American citizens? Do you contribute your yearly share toward the Lithuanian liberation cause? Do you support Lithuanian institutions or do you belong to any Lithuanian American organization which strives for a free Lithuania? Think about that in your heart! And if you cannot give even a single one affirmative reply to these questions, better do something this year, join in a common fight for the independence of enslaved Lithuania. By doing this we will not only render a great service to the land of our ancestors but also strengthen our own country, because the fight goes against a common enemy.

Furthermore, it is our duty to keep glowingly alive the ideals of liberty. In a world where the forces of right and wrong are aligned for mortal combat there is no room for maneuvering on the sidelines, for seeking selfish advantages. Day by day, we have to demonstrate practically that we mean what we say and that we say what we mean as spokesmen for a free and good society.

Commemorating Lithuania's Independence Day, the free-minded people in Lithuania, the million Americans of Lithuanian descent renew their faith that in the not-too-distant future Lithuania will once again take her rightful place in the family of free nations.

Anglijos lietuviai skautai vasaros stovykloje prie Derby; skautų kapeliono kun. J. Kuzmickio dešinėje stovyklos virš. J. Bružinskas, kairėje - K. Vaitkevičius, B. Zenkevičius ir dr. K. Valteris.
Lithuanian summer Scout encampment in England. Pictured here are Chaplain J. Kuzmickis, J. Bružinskas, K. Vaitkevičius, B. Zenkevičius and Dr. K. Valteris.

GENERAL BARES LITHUANIA PLOT

BALTIC QUIZ TOLD OF RED INVASION PLAN

Gen. Stasys Raštikis, 57, former commander-in-chief of the Lithuanian army who headed four delegates "invited" to Moscow in October, 1939, unfolded his account of the partition and invasion of Lithuania before the House Baltic Committee.

As he testified Gen. Raštikis glanced frequently at the main exhibit, the map used in 1939 by Hitler and Stalin to split up eastern Europe.

The map, which Gen. Raštikis later identified for the record, bears the signatures of Stalin

and Joachim von Ribentropp, German foreign minister, as they were scrawled upon it. The map has been described by the committee as the "instrument which led to the outbreak of World War II." It was seized from German foreign office files after the war and has since been a closely guarded secret.

Rep. Kersten (R) of Wisconsin is chairman of the committee which has challenged the right of Russia to seize the Baltic States. He conducted the questioning as the following story was developed:

Q—You are Gen. Raštikis? A—Yes. I spent 25 years in the Lithuanian army and in 1939 rose to the position of commander-in-chief. I raised three daughters, whom I last saw in 1941.

Q—You were summoned to Moscow for a talk? A—Yes. I headed a party consisting of Urbšys, minister of foreign affairs; Bizauskas, the vice premier, and Natkevičius, the Lithuanian minister to Moscow. We were notified to appear in Moscow Oct. 23, 1939.

—Is it true that pressure was put on you to go to Moscow? A—O, yes.

Q—Who put on the pressure? A—Molotov.

Q—Describe what happened upon your arrival in Moscow. A—We arrived with our deputies at a hotel. At 11 o'clock that night we got a call from the Kremlin.

They told us to come over at once. It was pretty late for us. As we left our hotel we were met by NKVD men who drove our cars.

We went to Molotov's ante-room, and he caused us to wait for hours.

Molotov, Potemkin and Pozdniakov were present. The latter was the Russian minister to my country. Potemkin was assistant to Molotov.

Urbšys opened the conversation by saying to Molotov:

"We represent Lithuania. What do you want from us?"

And Molotov replied:

"Nobody knows. Nobody knows what will happen after the war."

Discussing the vital map before the hearing opened, Chairman Kersten said:

"This map was the chief instrument leading to the outbreak of World War II.

"Five days after the infamous Hitler-Stalin pact was signed, Nazi troops stormed into Poland. Less than a year later—the day the Nazis took Paris—Stalin's legions grabbed Lithuania. Later they seized Latvia and Estonia."

These things happened, Kersten pointed out, despite proclamations in Moscow and Berlin that "friendship" between the two nations had been cemented by the pact.

Kersten disclosed exclusively to the Chicago American that the map was in the committee's possession. He said it bears the signatures of Joachim von Ribentropp, Hitler's chief minister, and the late Premier Stalin, who plotted the invasion of Poland by Germany and the subsequent seizure of the Baltic countries by Stalin.

It was this conspiracy that allowed the Baltic

Choristers of Knights of Lithuania Council 116 minstrel show given by Aušros Vartai parish. V. Burdulis heads the singers — Worcester, Mass.

Worcester, Mass., Lietuvos Vyčių 116 kp. choras, pasirodęs vietos Aušros Vartų liet. parapijos "minstrel show" parengime. Chorui vadovauja parapijos varg. V. Burdulis. Aušros Vartų parap. klebonu yra kun. K. A. Vasys, turįs vikaru didelį Lietuvos Vyčių veikėją kun. J. C. Jutkevičių, kuris taip pat nuoširdžiai talkininkauja ir LD-noms.

countries to fall into Russian hands. Raštikis is the only living member of Lithuanian delegation that visited Stalin and Molotov in 1939 and learned of the plot.

When Raštikis refused to agree to the seizure of his country, he was threatened with execution. With the aid of an underground force he escaped and was kept under cover for many months before coming to this country, according to Kersten.

Continuing his testimony, Gen. Raštikis said: "Molotov told us what was in store for us. He told us:

" 'We feel we must make a pact and set up Russian bases on your soil. But war with Germany may happen. It is our intention to make Red bases in Estonia, Latvia and Lithuania.' "

"Molotov wanted a mutual security pact with us. He said he had arranged an agreement in his talks with Ribbentrop. But Molotov warned us not to hope for any help from Germany. He emphasized that we must allow Russia to install bases.

"We already had known that some agreement had been made between the Soviet and Germany, but we didn't know how much they affected Lithuania.

"Our minister could not understand how Red troops could be stationed in our free country, and he told Molotov so. Molotov answered that the only thing we had to understand was that Soviet troops were going to enter our country."

Q—Then you had no choice in this matter? A—We had no choice. The next night we were again called to a late meeting. Stalin was at that meeting. Stalin told us:

" 'You must understand that Lithuania is already within the Soviet zone of influence.' "

The witness continued:

"At that point Urbšys said he could not believe that the Germans had agreed to this. And Stalin replied:

" 'On Aug. 29, 1939, Molotov and Ribbentrop made this decision: that all Lithuanian territory, except one part in German hands, would move into the Soviet zone.' "

The general went on:

"We could not believe we had been divided—separated into two parts. It was only then that our delegates discovered, but they still believed there was more to the Soviet-Nazi pact than had been told them.

"Stalin again told us that this division was true and that Germany would not help Russia. Stalin told us:

" 'We must have a security pact, with Russian troops in your territory.' "

"We asked how many Red troops. The first reply was 75,000. This was later cut to 50,000 in our talks.

"Our Mr. Urbšys was very nervous. Stalin saw this and told him:

" 'You, young man, sit down and be quiet. You do not understand World War II.' "

Q—(again by Kersten)—The Russians and the Germans hagled over the division of your country while in your presence?

—That's right. We could not believe that we were already divided. As delegates of Lithuania, we sent two of our members to Kaunas to ask:

" 'What can we do?' "

(Chicago American, Dec. 10, 1953)

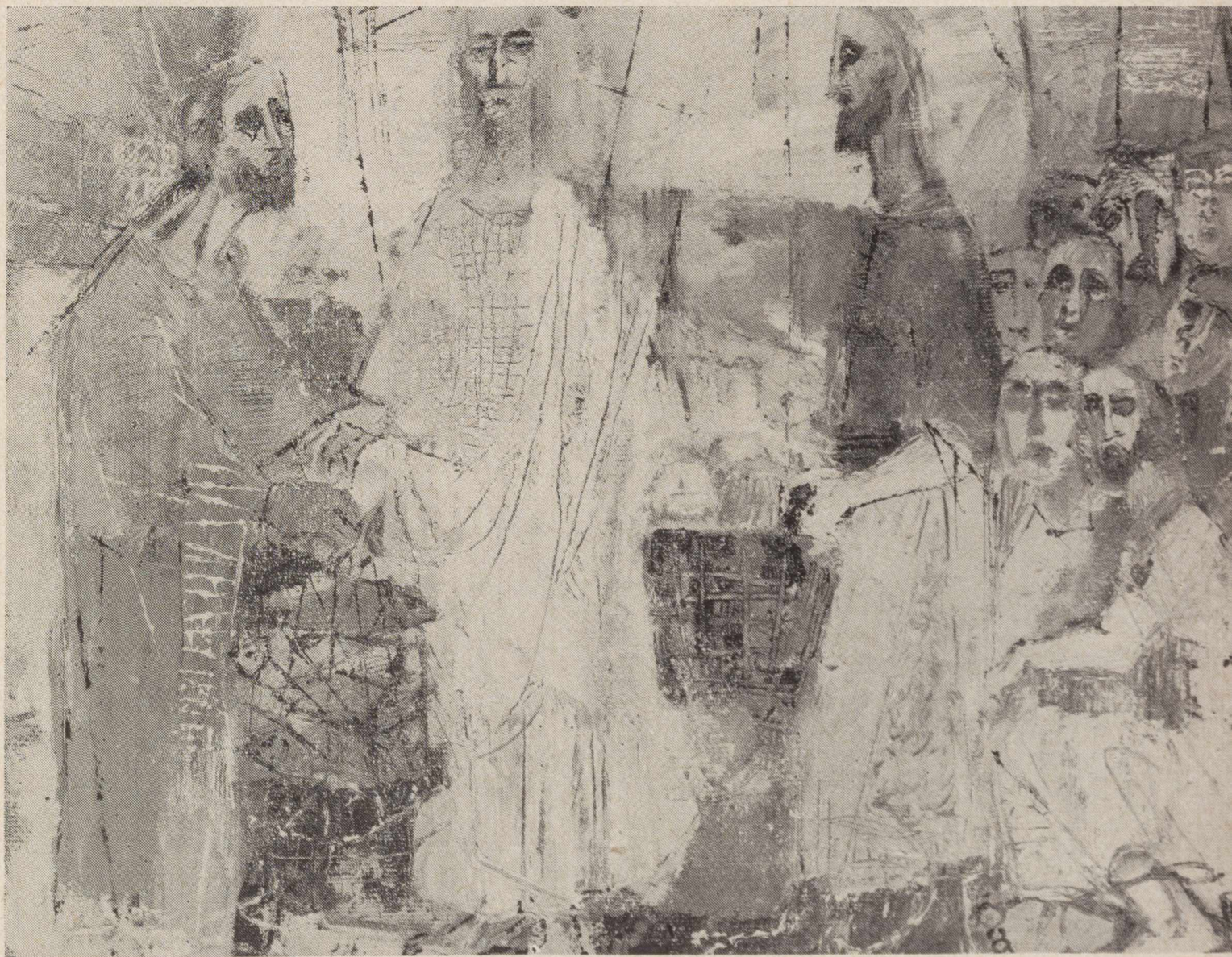

Artist Ada Korsakaitė will graduate this year from Immaculate Heart College, where she is studying painting. She has exhibited in Los Angeles and elsewhere, and on leaving school will lecture at her alma mater — Los Angeles, Calif.

Ada Korsakaitė, Los Angeles, Calif., baigianti šiais metais vietas Immaculate Heart kolegijoj meno - dailės skyrių. Jos kūrinį buvo išstatyta ne tik Los Angeles, bet ir kitų Amerikos vietovių meno parodose. Kitiems metams ji kviečiama lektoriauti toje pačioje kolegijoje. Žiūr. jos kūrinius šiame puslapyje. P. Gasparaičio foto

Me'chizedech (ceramic) — Ada Korsakaitė
Me'chizedekas (keramika) / Ada Korsakaitė

"Multiplication of the loaves and fishes" (oil painting) by Ada Korsakaitė, exhibited at 1953 National Orange Show and Long Island, N. Y., 1953.

"Duonos padauginimas" / Ada Korsakaitė

Facade of the city hall of Vilnius; beyond - spire of St. Casimir's church. Plans of city hall were drawn by Lithuanian Architect L. Stuoka-Gucevičius (1753-1798).

Vilniaus miesto rotušės fasadas, toliau - šv. Kazimiero bažnyčios bokštas. Miesto rotušės projektas buvo paruoštas architekto L. Stuokos-Gucevičiaus.

FAMOUS LITHUANIAN ARCHITECT

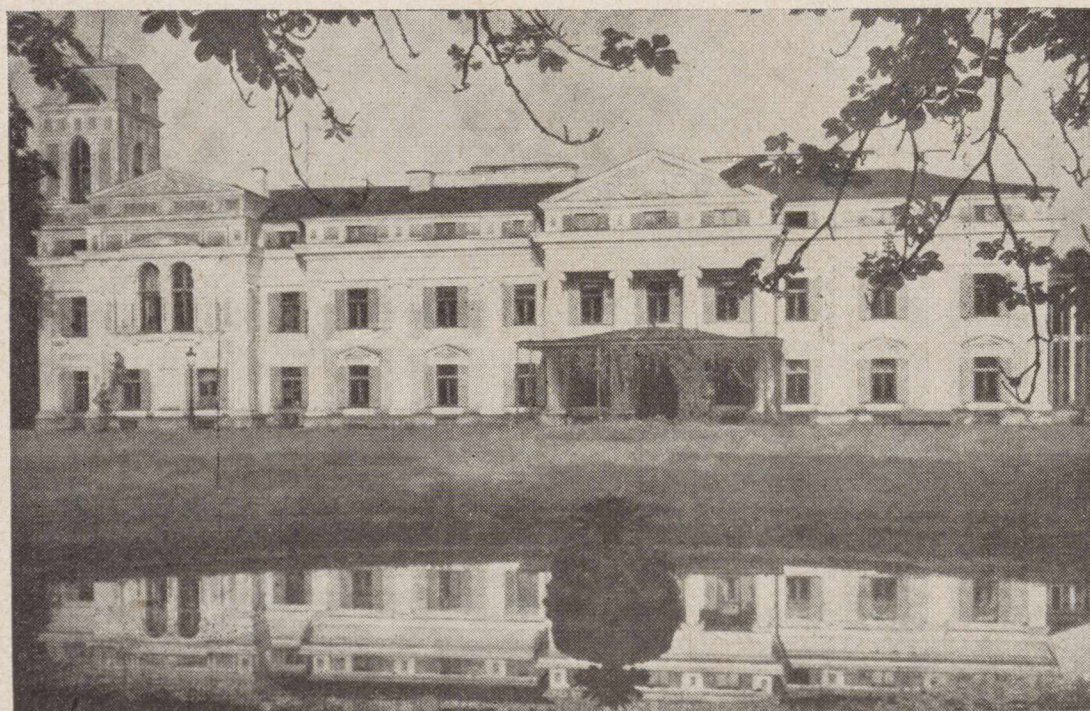
LAURYNAS STUOKA-GUCEVIČIUS (1753-1798)

Two hundred years ago, in a small village in the district of Kupiškis, Lithuania, Laurynas Stuoka-Gucevičius was born. He was to become Lithuania's greatest architect, builder of Vilnius's grandest landmarks, St. Stanislas Cathedral (otherwise known as Vilnius Cathedral), the Capitol, the Bishops' Palace, and a summer manor on the banks of the river Neris. The Bishops' Palace was subsequently ruined, but the other structures remain standing to this day.

The son of poor people, Stuoka-Gucevičius found a patron in the most influential man of his day, Duke Masalskis, Bishop of Vilnius, who generously recognized his early talents and sent him to study at universities abroad. It was in Western Europe that Stuoka-Gucevičius laid the foundations of his art and developed the ideas that he immortalized in Vilnius Cathedral.

Vilnius Cathedral, his greatest work, was begun in 1777 and completed in 1800 after his premature death. In planning and executing this magnificent structure Stuoka-Gucevičius conquered several obstacles, notably the difficulties of the proposed site, which lay at the foot of Gediminas Hill, the center

of the city and the hub of activity. Architecturally, he had to embody in his form and design the ancient historical traditions of Lithuania as

Verkiai Manor near Vilnius. Architect was L. Stuoka-Gucevičius.

Verkių dvaro rūmai prie Vilniaus, kurių projektas buvo paruoštas arch. L. Stuokos-Gucevičiaus.

well as pagan religious symbolism and Christian belief. Accordingly, below the main altar, in the cellar, he erected a pagan altar, symbolizing the coexistence of two religions in Lithuania; near the same altar, at the foundations, lay the sarophagous of Vytautas the Great; a chapel bearing his name held the remains of the Christian Saint Casimir, patron of Lithuania. Elsewhere were buried kings and other high-ranking personages, to whom Stuoka-Gucevičius, in true classical fashion, built a temple worthy of their station. In so doing he preserved for ages Lithuania's great and chivalric past.

EISENHOWER GREETS AMERICAN LITHUANIAN CONGRESS

The 1953 Congress of the Lithuanian American Council meeting at Chicago on November 27-29, 1953, was greeted by President Dwight D. Eisenhower in the following message:

"I am happy to send warm greetings to the National Convention of the American-Lithuanian Council. I know your earnest devotion to the cause of liberty, to the cultural and spiritual traditions of the Lithuanian people, and to the free institutions of our American Republic. I congratulate you on your past achievements in serving these ideals, and send best wishes for the continued success of your work.

"Americans are well aware of the qualities of extraordinary determination, fortitude, industry and integrity which your Lithuanian fathers brought to the life of this Nation. These same qualities are the strength still sustaining the Lithuanian people as they await the day when independence will enable them to prosper again among the family of free nations.

DWIGHT D. EISENHOWER"

Laurynas Stuoka-Gucevičius (1753-1798), famous Lithuanian architect (Read about him and his works on this page.)

Architektas Laurynas Stuoka-Gucevičius (1753-1798). Plačiau apie jį ir jo darbus žiūr. šiame puslapyje. Žiūr. abi nuotraukos šiame pusl. ir Vilniaus katedros nuotrauką 4 psl.; šie pastatai buvo pastatyti pagal jo projektus.

LITHUANIA SHALL BE FREE

By Sen. W. A. Purtell, Conn.

Lithuania has known the tyranny of Soviet Russia since the early days of World War II. But centuries before, Lithuania had known the tyranny of Imperial Russia; and from its bondage, the Lithuanian people had won their freedom and affirmed their independence by creating a democratic republic. Today, the unhappy disposition of circumstances is such that Lithuania does not enjoy freedom. Lithuanian independence has been subverted and the democratic republic destroyed. But those who know the fearless character of the Lithuanian people, their vigorous nationalism, their dauntless courage, and their profound attachment to freedom, do not despair of the future.

However great the hardships, however severe the sufferings, the idea of freedom can never be eradicated from the minds of the Lithuanian people. Centuries of oppression have failed to destroy their desire for freedom, and there are assurances that the oppressors of today have achieved no greater lasting success than did their predecessors of yesteryear.

The history of mankind has shown that so long as the will for freedom glows as it does in the minds and hearts of the Lithuanian people, it cannot for long be denied them. I took for the day in the not-too-distant future when the national aspirations so richly deserved by the Lithuanian people may be realized. In the immortal words of the poet Byron, the Lithuanian people could well exclaim:

Yet, Freedom! yet thy banner,
torn but flying,
Streams like the thunderstorm
against the wind.

(Congressional Record)

LITHUANIANS MAKE NEWS

Msgr. M. Krupavičius (See his picture and interview on Page 5) was unanimously re-elected President of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania at a plenum assembly of this institution on January 18-20, 1954. The Supreme Committee for Liberation of Lithuania embraces ten major Lithuanian political parties or movements which had played a decisive role in all the democratic Diets of pre-war Lithuania. Msgr. M. Krupavičius had been a member of all the country's Diets, Minister of Agriculture, carried out the agrarian reform in Lithuania. He has been heading this committee since 1945 with its seat in West Germany. K. Žalkauskas was re-elected Chairman of the Executive Board of this institution.

On January 17, 18 and 19, 1954, members of the executive board of the American Lithuanian Council with headquarters in Chicago, Ill., conferred with a number of legislators and officials of the State Department in Washington, D. C., with regard to Lithuania's liberation question. The American Lithuanian Council embraces the major Lithuanian American organizations and groups. Its purpose is to work for Lithuania's freedom, raise funds for that purpose, and aid the Supreme Committee for Liberation of Lithuania. Lithuanian American Council has been headed for several years by Leonard Šimutis, Editor-in-Chief of the Lithuanian daily *Draugas* published in Chicago, Ill.

Mrs. A. Devenis, Watertown, Conn., American Lithuanian civic leader, Vice-President of the International Peasant Union, gave two talks on Lithuania's fight for freedom at the annual conference of that international organization in New York, N. Y.

In 1953 American Lithuanians contributed over \$55,000 to the treasury of the American Lithuanian Council to be used for Lithuania's liberation cause.

A. Kuprevičius, Buenos Aires, Argentina, distinguished Lithuanian pianist, is coming to the US where he will give several piano recitals and later start the piano teaching at the Cleveland Music School.

M. Brakas, New York, N. Y., elected to the Committee for a Free Lithuania to represent Lithuania Minor. The Committee for a Free Lithuania has its seat in the New York City and has been headed by V. Sidzkauskas (See his picture on Page 4, his editorial on Page 3) for several years.

Prof. G. Galva, former Chicagoan, went to Germany to manage the Radio News Department of the Information Service of the Supreme Committee for Liberation of Lithuania.

The Most Rev. V. Padolskis, Rome, Italy, Auxiliary Bishop of Vilkauskis, Lithuania, at present Rector of Lithuanian St. Casimir's College in Rome, was received by Pope Pius XII in an audience during which his Holiness blessed a statue of Virgin Mary, embraced and kissed Bishop V. Padolskis by saying: "In your person I embrace

and kiss the suffering Lithuania and Lithuanians all over the world."

Prof. A. Kučas, Ph. D., represented the Scranton University, Pa., at a convention of the Modern Language Association of America on December 28-30, 1953, in Chicago, Illinois.

Mrs. A. Tamošaitis, Kingston, Ont., Canada, distinguished Lithuanian artist, won the first prize for her carpet "Baptism of King Mindaugas and Queen Morta" in the Women's International Art Exhibit in New York, N. Y.

William T. Kvetkas, Wilkes-Barre, Pa., Business Manager and Secretary of the American Lithuanian Roman Catholic Alliance, Chairman of the Lithuanian group in the Republican Party, was met by President D. D. Eisenhower with chairmen of other nationalities in White House on December 16, 1953.

J. Jazminas, Toronto, Ont. Canada, has written a book of short stories which was translated into the English by Milton Stark of Santa Monica, Calif. The name of the book is "Kiss in the Dark," and it is published by the Lithuanian daily "Naujienos" of Chicago, Ill.

J. Malionis, S. Juodvalkis, and B. Pakštas, all of Chicago, Ill., made a contribution of \$500 to the Lithuanian Writers Ass'n to be used for

A Christmas party in Binghamton, N. Y. Left to right: Mrs. Phyllis Waska, winner of first prize for costume Christmas Tree, A. Buchinsky, party organizer, second place winner J. Mathias, St. Joseph choir president M. Guokas and L. Bayorunas.

Binghamton, N. Y., lietuviai kalėdiniame parengime. Iš kairės dėsinė: ponis Phyllis Waska, laimėjusi pirmą premiją už kostiumą "Kalėdų eglutė", toliau - A. Buchinsky, vakaro vadovas, antros vietos laimėtoja ponis J. Mathias, šv. Juozapo choro pirm. ponis M. Guokas ir L. Bayorunas.

this year's literary prize. They are co-owners of a Lithuanian Hall in Chicago.

A. Landsbergis, Richmond Hill, N. Y., won \$1,000 prize for his novel *The Travel* (Kelionė). Ten writers took part in this contest, and the prize was given by the Lithuanian daily *Draugas* of Chicago, Ill.

K. Jurgėla, New York, N. Y., head of Voice of America, Lithuanian section, received a Ph. D. degree from Fordham University on January 5, 1954.

A. Tylius, Bogota, Colombia, civil engineer and architect, has drawn plans for the President's villa and became his personal friend.

J. L. Jatis, Chicago, Ill., recently was elected Chairman of the Lithuanian Democratic League.

78 Lithuanian students from 12 localities of the US participated in a two-day conference on Nov. 27 and 28, 1953, in Cleveland, Ohio. On January 2 and 3, 1954, Lithuanian students held their annual conference in New York, N. Y. Over 100 students took part in this event.

The Rev. J. Kuzmickis, long-time (35 years) writer and journalist, also a distributor and contributor to "Lithuanian Days" — Bradford, England.

Kun. J. Kuzmickis, Bradford /Yorks, Anglija, rašytojas, žurnalistas, LD bendradarbis ir platintojas, praėjusiais metais atšventęs 35 metų savo literatūrinio darbo sukaktį. Nuotraukoje matome jį skautų stovykloje išeinant iš palapinės.

Information Bulletin *Studentų Gairės* of the Lithuanian Students Association, Inc., is available to all members free of charge. For non-members - \$1.00 yearly. Write to:

STUDENTŲ GAIRĖS
1615 E. 77th Street
Cleveland 3, Ohio

Time to Renew Your
"Lithuanian Days" Subscription for 1954!
\$4.00 per year.

LITHUANIAN AFFAIRS IN THE U. S. PRESS

News items, reports, interviews, photos on Kersten Resolution in investigating forced incorporation of Lithuania by the Soviet Union appeared in the following:

Daily News, Detroit, Mich., Dec. 9; **New York Herald Tribune**, Dec. 6; **Gardner News**, Dec. 11; **Springfield Daily News**, Mass., Dec. 6; **Sunday News**, N. Y. C., Dec. 13; **New York Daily News**, Dec. 10; **The Detroit News**, Dec. 5, 8; **Amsterdam Evening Recorder**, N. Y., Dec. 7; **Chicago Daily Sun-Times**, Dec. 11; **The Providence Visitor**, R. I., Dec. 10; **Boston Daily Record**, Dec. 10; **Pawtucket Times**, R. I., Dec. 5, 12; **The Providence Journal**, R. I., Dec. 8; **The Providence Sunday Journal**, R. I., Dec. 6; **Chicago American**, Dec. 11; **Boston Post**, Dec. 9; **The Evening Sentinel**, Ansonia Conn., Dec. 8; **Boston Post**, Dec. 12; **Boston Evening American**, Dec. 9, 11; **Newark News**, N. J., Dec. 2; **Boston Sunday Post**, Dec. 5, 6; **The Detroit Times**, Dec. 9; **Boston Post**, Dec. 1; **Journal-Herald**, Dayton, O., Dec. 12; **Detroit Free Press**, Dec. 9; **The New World**, Chicago, Dec. 11; **South End Reporter**, Chicago, Dec. 2; **Boston Sunday Herald**, Dec. 6; **Jeannette News-Dispatch**, Dec. 3; **Democrat and Chronicle**, Rochester, N. Y., Dec. 6; **Los Angeles Examiner**, Dec. 10; **Milwaukee Sentinel**, Dec. 11, 12; **Kenosha Evening News**, Wisc., Dec. 11; **New York Journal-American**, Dec. 9; **Newsday**, Garden City, N. Y., Dec. 12; **Chicago Daily News**, Dec. 10, 11, 12; **Rochester Times-Union**, N. Y., Dec. 8; **Chicago Daily Tribune**, Dec. 1, 11; **The Detroit News**, Nov. 29, Dec. 7.

The Detroit News, Dec. 16. "Red Victim's Tears Stain Appeal to Turncoat Yank," by James Anderson. "Having witnessed Communist domination of his tiny homeland, a 62-year-old former Lithuanian (Matthew Naras), now a naturalized American, today added his voice to the appeals to a turncoat prisoner of war (Richard Tenneson) to return to the United States."

The Sunday Sun Magazine, Baltimore, Md., Nov. 15. "This 'Suspense' is Thrilling Her," by Audrey Bishop. Three-page spread with photos and text on Lithuanian Eleanor Pechulis, program coordinator for CBS-TV show Suspense.

The Pittsburgh Press, Jan. 17. Article "Professor to Speak For His Classmates." "84 Immigrants To Get Citizenship. / Thirty years a professor and Dr. Kazys Pakštas is vaedictorian of his class. / His classmates - 84 immigrants. / Students of democracy, they graduate to citizenship tomorrow. / It will be almost like a school commencement exercise for the group... / But for the little bearded Lithuanian professor and the others it means passing life's biggest test... / Author of 14 books on economics, geography and political geography, a former Lithuanian diplomat and teacher at universities in both Lithuania and Latvia, (Prof. Pakštas) found time along the line to organize the first Rotary Club in his native country."

Chicago Sun-Times, Jan. 12. Article "Yards DP Builds A New Life, Home," by Walter F. Morse And David Anderson. "Petras Menkeliunas, 40, a carpenter, is what is known as a displaced person. / He's also one of the Back of the Yards heroes in the rugged war against the neighborhood cancer of light. / Menkeliunas is one of the 1,200 householders in the 3 3/4-mile area who have turned back... decay by rebuilding... their homes. / 'In America everything is possible,' Menkeliunas says."

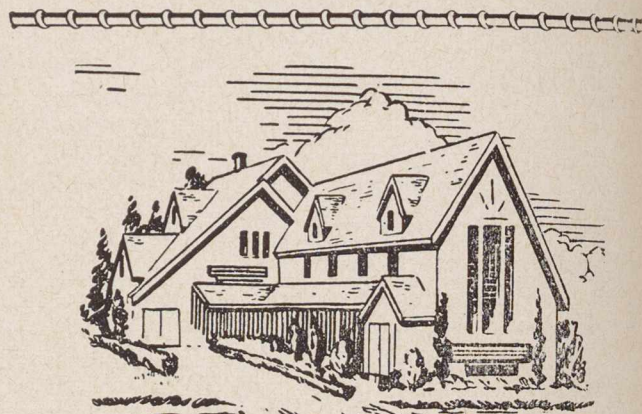
Kodak, Eastman Kodak Co., Rochester, N. Y., Dec. 3. Article "Triple-Threat Man" on Vitas Grabauskas, 31-year-old Lithuanian. "Basketball - Table Tennis - Soccer - Vitas Grabauskas plays them all, and plays them well. He's pictured in action as basketballer and table topper. Vitas also plays chess."

Extension (Jan.). Extensive article "The Tenacious Balts," by Edwin A. Lahey. States Lithuania's situation under Soviets and Lithuania's hopes for liberation. "There have been... waves of mass deportations since 1941, including one in 1948 in which more than 100,000 Balts were sent to exile as part of the program for collectivizing farms. / ...the spirit of nationality among the Baltic peoples hangs on tenaciously... / After thirteen years of draconic repression in the Baltic republics, there are still underground fighters... / ...the overwhelming sentiment of all Baltic people, whether they are cutting timber in the frozen wilds of Siberia, lurking under the eye of the secret police at home or adjusting themselves as displaced persons in Europe and America, is for independence."

Catholic Courier-Journal, Rochester, N. Y., Dec. 11. Item "St. George Pupil Orators Win." "A pupil of St. George's School whose parents were displaced from their native Lithuania won first prize of a 25 U.S. Savings Bond in an Oratorical Contest on 'Americanism' Sunday, Dec. 6 at 3 p. m. in St. George's hall."

The Evening Sun, Baltimore, Md., Dec. 21. Article and photo: "Dr. George O. Gey, director of a cancer-research project at the John's Hopkins Medical School, and his laboratory assistant (Lithuanian), Peter Sapranaukas, make a moving picture of living cancer tissue."

The Tidings, Los Angeles, Dec. 25. "Foreign Students Report on Life in Native Lands." "Lithuania - Dalia Karaliūtė, who fled with her family before the second Russian occupation of that 90% Catholic Baltic country in 1944, reports that there are as many of her countrymen in the United States now as there are in their native land."

Pirma Lietuvių Istaiga Los Angeles

COWLEY & CASPER

Laidotuvių Namai

935 W. Washington Blvd. PR. 1061

Youngsters dancing at a children's Christmas party, Los Angeles, Calif.

Jaunosios lietuvaitės šokėjos vaikų eglutės parengime Los Angeles, Calif.

P. Gasparaičio foto

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS Chicago, Ill.

Sophie Barcus Radio Hours

Chicago - WGES - 1390 kilocycles

Mo. - Fri. 8:45 - 9:30 A. M.

Sat. - 8:30 - 9:30 A. M.

Mondays (Lietuviškos vakaruškos)

7:00 - 8:00 P. M.

Sophie Barcus, 7121 So. Rockwell,

Chicago 29, Ill. - Tel. 42413

MARGUTIS - Kasdieninė Lietuvių Radijo Programa

Cicero - Chicago — WHFC — 1450 kilocycles

Programa kiekvieną vakarą 9:15 val.

Ketvirtadieniais dvi programos: 7:00 ir 9:15

Sekmadieniais 1:00 p. m.

Vedėja - Lilija Vanagaitienė

Margutis - 6755 S. Western Ave., Chicago, Ill.

Telef. GROvehill 6-2242

The Saltimieras Lithuanian Show

Chicago WGES - 5000 Watt - 1390 kc

Monday thru Friday from 8:00 to 8:30 P. M.

No recordings - Live talent only

Paul B. Šaltimieras, Director

6801 So. Talman Ave., Chicago 29, Ill.

Telephone Financial 0650

Baltimore, Md.

Lietuvių Melodijos Valandėlė

Baltimore, Md. - WBMD - 750 kilocycles

Sekmadieniais 12:30 - 1:00 vidurdienį

Direktorius - Albertas Juškevičius, 4515 Wilmslow

Road, Baltimore 10, Md. Phone Tuxedo 8693

Padėjėjas - Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Balti-
more 30, Md.

So. Boston, Mass.

Lietuvių Radio Korp. Programa

Boston, Mass. - WBMS - 1090 kilocycles

Sekmadieniais 12:00 iki 12:30 val. per pietus

Muzika, dainos ir Magdūtės pasaka

Direktorius S. Minkus

502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel. SO. 80489

Brooklyn, N. Y.

Lithuanian Radio Program

Brooklyn, N. Y. - WWRL - 5000 kilocycles

Saturdays - 2:00 - 3:00 P. M.

Joseph Ginkus, Director

495 Grand St., Brooklyn 11, N. Y. - Tel. EV. 4-9293

Detroit, Mich.

"Baltic Melodies"

Detroit - WJLB - 1400 kilocycles

Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.

Director Helen Rauby

16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.

Telephone UNiversity 1-1072

"Lithuanian Melodies"

Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles

Sundays 3:00 - 3:30 P. M.

Director Ralph Valatka

15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.

Telephone BRoadway 32224

Hillside, N. J.

Memories of Lithuania

Hillside, N. J. - WEVD - 1330 kilocycles

Saturdays - 4:45 - 5:30 P. M.

Director Jack J. Stukas

1264 White St., Hillside, N. J. - Tel. WA. 6-3325

Pittsburgh, Pa.

Lithuanian Catholic Hour

Pittsburgh Pa., - WLOA - 1550 kilocycles

Sundays - 1:30 - 2:00 P. M.

Produced by Knights of Lithuania

Pittsburgh District

WLOA, Braddock, P.

Young Lithuanians of Pittsburgh Radio Program

Pittsburgh, Pa. — WHOD - 860 kilocycles

Sekmadieniais nuo 4:30 iki 5:00 P. M.

Direktorius J. Žilinskas, 2202 Sarah St., Pittsburgh 3, Pa.

Dir. pav. K. Pukas, 1503 Electric Ave., East Pitts-
burgh, Pa.

Programos vedėjas V. Mažeika, 2506 Sylvania Dr.,
Pittsburgh 34, Pa.

Waterbury, Conn.

"Lithuanian Memories"

Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles

Saturdays - 6:35 to 7:30 P. M.

Director Dr. M. J. Colney

148 Grand St., Waterbury, Conn.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Klubas

savo savaitinę programą transliuoja

kiekviena šeštadienį 7:45 iki 8:30

per WDOk, banga 1260

Klubo pirm. ir bendrųjų reikalų ved. - Juozas Stem-
pužis, 1152 Dallas Rd., tel. SW 5-1900

Programos vedėjas - Balys Auginas, 1359 E. 94th St.,
tel. CE 1-5904

Iždininkas ir fin. reik. vedėjas - Aleksandras Laikūnas,
7205 Linwood Ave., tel. EN 1-1082.

Los Angeles, Calif.

Lithuanian Melody Hour

KOWL - 1580 kilocycles - Santa Monica, Calif.

Saturdays - 10:00 - 10:30 A. M.

Direktorius Bruno Gediminas, 1827 1/2 N. Western Ave.,
Los Angeles 27, Calif. Phone HO. 9-4150

Reikalų vedėjas - George Rudelis, 5027 Zelzak St.,
Encino, Calif.

Programos vedėjas Vladas Bakūnas, 922 W. 36th St.,
Los Angeles 7, Calif. Phone RI 1780.

"VYTIES" PLATINIMO VAJUS

VISI VYČIAI IR JŲ PRIETELIAI

Į DARBĄ!

— Vyčių Centro Valdyba ir "Vyties" Re-
daktija skelbia "Vyties" platinimo vajų nuo
1953 m. gruodžio 1 d. iki 1954 m. kovo 1 d.
Daugiausia surinkusiems "Vyties" prenume-
ratorių paskirta 13 dovanų: trys dovanos
pinigais - \$25, \$15, \$10 ir dešimt dovanų
knygomis.

— Dovanoms skirti \$50 paaukojo kun. dr.
J. Prunskis, "Draugo" redaktorius, Chicago,
Ill., o dešimt knygų apie Fatimą Mariją kal-
ba pasauliui - kun. Myk. Vembrė, Stoughton,
Mass.

— Tat, vyčiai ir jų prieteliai, aplankykite
visus pažįstamus ir kiekvieną lietuvišką
šeimą! Pasistenkite nuoširdžiai atlikti šį gra-
žų "Vyties" platinimo darbą ir laimėti pa-
skirtas dovanas.

— Tenelieka 1954 metais nė vieno jauno-
lio-ės, kuris neskaitytų įdomiausio jaunimo
žurnalo "Vytis"!

"VYTIS", 395 W. BROADWAY
SO. BOSTON 27, MASS.

Lietuvis Laikrodininkas ALFREDAS MANAVAS

Pataiso ir išvalo visų rūšių laikrodžius
žymiai pigiau ir geriau, negu kiti laikrodi-
ninkai.

Taip pat pas jį galima pirkti visų firmų
laikrodžių, laikrodžiams apyrankių, žiedų.

Dirbtuvės ir parduotuvės adresas:

8451 S. CRENSHAW BLVD.
LOS ANGELES, CALIF.
Tel. TW. 8024

Jei esi europietis,
skaityk

Vienintelį Europoje išeinantį
lietuvių savaitraštį

Europos Lietuvis

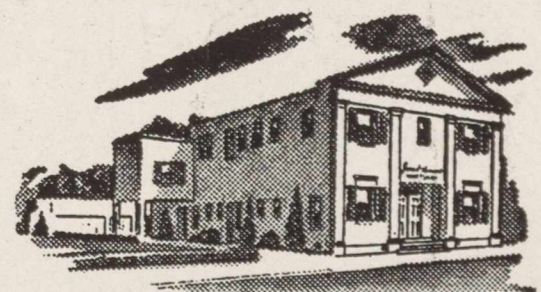
Metams - 6 dol.

Parašykite:

"Europos Lietuvis", 43, Holland Park,
London W. 11, England

Vieną numerį atsiųsime susipažinti

LIETUVIAMS PATARNAUJA JAU 25 METUS

JONES & HAMROCK MORTUARY

731 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 18
PROSPECT 6091

GOOD REALTY CO.

J. J. BAKUS, Lithuanian Real Estate Broker

Multiple Listing Service

4728 So. Normandie

Los Angeles 37, Calif.

Office: AXminster 7900

Res.: PLeasant 3-6590

LITHUANIAN REALTY CO.

Real Estate — Loans & Insurance
Fire, Automobile & Other Insurance

CHAS. LUKSIS, Manager

3502 W. Pico Blvd.

Phone RE. 8278

Tabash Rug & Carpet Co.

Large Selection of Rugs and Carpets at Reasonable Prices

Al TABASH, Owner

Lithuanian Spoken

5374 W. PICO BLVD., LOS ANGELES, CALIF. Phone WYoming 2725

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

HELEN MOCKUS

PHONE HO. 9-4600

1722 N. WESTERN AVE.

HOLLYWOOD 27, CALIF.

ANTHONY F. SKIRIUS

Agent of REPUBLIC Insurance Co.

Underwriter of Fire, Auto, Liability,

Workmen's Compensation and Other Kind of Insurance

9204 SO. BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIF.

Phone PLymouth 4-1377

LOS ANGELES TARPTAUTINIAME INSTITUTE